

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

פרק שביעי

אספסינוס כבש את עיר גדר (נ"א: גברה) ועלה על יודפת ואחרי מצור ממשיך
נפלה העיר בידו באשמת בוגד אחד.

א. ואספסינוס עלה על עיר גברה א) וכבש אותה מיד, כי מצא אותה
עזובה מאנשי-מלחמה, ובבואו בשעריה צוה להמית את כל בחוריה, אולם
הרומאים לא שמו פדות בין זקן ונער, בשנאתם הגדולה ליהודים ובזכרם
את התועבה אשר נעשתה לצסטיוס. ולא את העיר לבד שלח אספסינוס
באש, כי-אם גם את כל הכפרים והערים הקטנות אשר מסביב; את אלה
מצא ריקות מאדם, ובאלה מכר את היושבים לעבדים.

ב. ובבוא יוסף אל העיר, אשר בקש להשגב שם מפני האויב, חרדו
יושביה חרדה גדולה, כי אמרו אנשי טבריה אל לבם, אשר לא נמלט יוסף
על נפשו לולא נואש כלה מתקות הנצחון במלחמה. ואמנם לא שגו האנשים
במחשבתם על יוסף, כי כבר צפה את אחרית היהודים הרעה והבין, כי רק
באחת יושעו, אם ינחמו על מעשיהם. ואף כי האמין יוסף, אשר יסלחו
הרומאים לחטאמו, בכל-זאת נקל היה לו למות שבעתים ב) מבגד בארץ
אבותיו ומנפל את משרת שר-הצבא, אשר הפקיד העם בידו, כדי למצא
רוח והצלה בידי העם, אשר נשלח להלחם בו. על-כן גמר אמר לכתוב
אל ראשי הממשלה בירושלים ולהודיעם את הדברים לאשורם, מבלי להפריז
במדת כח השונאים – פן יצא עליו שם רע, כי הוא רך-לבב – וגם מבלי
להקטין את הסכנה – פן יבואו ראשי העם להתחזק במרדם, אחרי החלם
להנחם על מעשיהם. ועם המכתב הזה דרש יוסף מהם לענות אותו במהרה,
אולי הם בוחרים לכרות ברית שלום עם הרומאים, או לשלוח לו צבא, אשר
כח בידו לעמוד בפני השונאים, אם יגזרו משפטם להלחם ברומאים. ואת
המכתב הזה נתן יוסף בידי רצים ממהרים להביאו אל ירושלים.

ג. ואספסינוס גמר לעלות על יודפת להשחיתה, בשמעו כי נמלטו
לחוכה רבים מאויביו ובדעתו כי המקום הוא משגב חזק לבני הגליל. הוא
שלח לפניו חיל רגלים ורוכבים לישר את הדרך העולה שמה, כי היתה
דרך מלאה אבנים וקשה היה ללכת בה ברגל ורוכבי הסוסים לא יכלו

(א) נ"א: גדרה, גם ערבה.

(ב) ביונית "הרבה פעמים", πολλὰκις. ויש מי שתרגם "מאה" וגם "אלף"

לעבור בה כלל. לקץ ארבעה ימים כלו האנשים את עבודתם ובקעו מסלה רחבה למעבר אנשי-הצבא, וביום החמישי, בעשרים ואחד לחודש ארטמיסיוס (אֵיר), מהר יוסף לבוא מטבריה אל יודפת ולחזק את לב היהודים אשר נפל עליהם. ואחד הפליטים הנופלים אל הרומאים הביא לאספסינוס את הבשורה הטובה, כי בא האיש הזה אל המבצר, ועל-כן החיש אספסינוס ועלה להלחם בעיר, כי אמר בלבו להכניע את כל ארץ יהודה בכבשו את המבצר הזה, אם יעלה בידו לתפוש את יוסף בכפו. הוא שמח לבשורה הזאת כמוצא אשר רב, בהאמינו, כי בגזרת האלהים נפל האיש הזה — אשר נחשב לגדול בחכמתו מכל שונאיו — בפחת אשר כרה לו בידיו, — ומיד שלח אלף רוכבים תחת פקדת פלצידוס ושר-העשרה אֵיפוטיוס, איש גבור-חיל וחכם-לב, וצוה אותם לסגור על העיר, פן ימלט יוסף ממנה.

ה. ולמחרת היום לקח אספסינוס את כל צבאו ונסע גם הוא אחרי הרוכבים עד בואו לעת ערב לפני חומת יודפת. הוא חנה עם צבאו מצפון לעיר על גבעה רחוקה ממנה שבע פרסאות, כי בקש להראות לאויביו עין בעין את כל חילו העצום ולהפיל עליהם את פחדו. וכן היה, אימה חשכה נפלה על היהודים, עד אשר לא מצא איש כח בנפשו לצאת משערי החומה. אולם הרומאים לא רצו להשתער על העיר בלילה ההוא, כי קצרה נפשם מעמל הדרך כל היום, על-כן הקיפו את העיר במערכה כפולה ועליה הציגו בשורה שלישית את הרוכבים לסגור על כל מוצאי העיר. אבל הדבר הזה הפית בלב היהודים עז וגבורה למלחמה, כי ראו אשר אבד מהם מנוס. כי אמנם האנס מפליא לגבר חילים במלחמה!

ה. וכעלות הפקר התנפלו הרומאים על העיר. והיהודים החונים בשדה (לפני שערי העיר) החזיקו מעמד בראשונה לפני הרומאים. אך כאשר שלח אספסינוס את רובי-הקשת ואת הקלעים ואת כל היורים למיניהם וצוה עליהם לירות ביהודים, והוא העפיל לעלות עם חיל הרגלים על ראש הסלע התלול, אשר משם היה קל לתפוש את החומה, חרד יוסף לגורל העיר ויצא להלחם ברומאים בראש כל חיל היהודים. הם התנפלו בהמון על הרומאים וגרשו אותם מן החומה והגדילו להראות את גבורת ימינם ועצם רוחם. אולם מספר הנופלים מקרב היהודים לא קטן ממספר חללי שונאיהם. כי במדה שהוסיף האיש גבורה ליהודים, ככה חזקה הבשת (פן יגפלו לפני שונאיהם) את רוח הרומאים, ואלה נלחמו בדעת הקרב ובכח ימינם ואלה באמץ לב ובחמת עברה, וכל היום ערכו מלחמה, ובלילה שקטו והיהודים

פצעו רבים מן הרומאים והמיתו בהם שלשה־עשר איש, ומהם נפלו שבעה־עשר חללים ושש מאות איש נפצעו.

ו. וביום המחרת יצאו היהודים עוד הפעם מן העיר לקראת הרומאים הנלחמים עליה והתנגחו אתם ביתר עז, כי החיל אשר עשו ביום אתמול, בעוד אשר לא קוו להחזיק מעמד — הוסיף להם כח ועצמה לעמוד אף הפעם על נפשם בפני הרומאים, אשר גם הם נלחמו בשארית גבורה, יען אשר בוש, כי לא עלה בידם לנצח את אויביהם חיש מהר ולמפלה נחשב הדבר בעיניהם, וחמתם בערה מאד. ועד היום החמישי השתערו הרומאים על החומה בלי־הרף, ובני יודפת יצאו לקראתם ונלחמו אתם לפני השערים. והיהודים לא חתו מעצם כח שונאיהם וגם הרומאים לא עיפו ממצור העיר הקשה.

ז. והעיר יודפת נמצאה כמעט קלה בראש סלע תלול, המקף מצברים תהומות איך־חקר, ובנסות איש להשקיף למטה תחשכנה עיניו מעמק פי התהום, ורק מרוח צפון נמצאה דרך אל העיר, כי שם נבנתה בצלע ההר, ואת המקום הזה בצר יוסף בהקימו את חומת העיר, לבל יוכלו האויבים להגיע משם אל ראש ההר, המתנשא למעלה. ועוד הרים הקיפו את העיר מסביב, ועל־כן נסתרה מכל עבריה מעיני אדם טרם הגיע אליה. זאת היתה תכונת יודפת הבצורה.

ח. אספטינוס אמר להתגבר על טבע המקום וגם על אמן־לב היהודים המגנים עליו וגמר לחזק את עבודת המצור. הוא קרא את שרי צבאותיו להנעץ אתם בדבר מלחמת התנופה במבצר, והם יעצו עצה לשפוף סוללה במקום אשר משם יוכלו לגשת אל החומה. על־כן שלח את כל הצבא להביא את החמר הדרוש, והם חצבו בהרים אשר מסביב לעיר ויחד עם העצים הביאו אבנים לאין־מספר. ולמחסה מן החצים העפים ממעלה מתח חלק הצבא מקלעת ענפים על משוכות עצים, ותחת הצפוי לא נזקו אנשי־הצבא כמעט ממטר אבני הבליסטראות, אשר נתן עליהם מן החומה, ושפכו את הסוללה במנוחה, וחבריהם עדרו את התללים הקרובים והספיקו להם עפר לעבודה. ככה נחלק הצבא לשלשה משמרות בעבודה הזאת, ואיש לא הלך בטל. והיהודים השליכו מן החומה צווי־אבנים גדולים וכל מיני קלעים על צפוי אנשי המלחמה, ואף כי לא הצליחו לפלח אותה, החרידו בקול המלת מפצם את עושי המלאכה.

ט. אחרי־כן הציג אספטינוס מסביב את מכונות הקלע, ומספר הכלים היה מאה וששים, וצוה לנגח בהם את היהודים העומדים על החומה. וורקי החצים (הקטפולטות) הקיאו להבי־ברזל א) ואבנים גדולות בנות משקל ככר

(א) סונכות (פונכיאות).

עפו מן הבליסטראות ולפידי אש וחצים נגרו בהמון ולא נתנו ליהודים לדרוך ברגליהם על החומה, ואף לצאת ולבוא בחוצות העיר. כי גם המון דורכי-הקשת הערבים וכל הרובים והקָצָעים ירו על העיר עם המכונות יחד. וכאשר נבצר מהיהודים להשיב מלחמה לאויביהם מראש החומה, לא חבקו את ידיהם, רק עשו כמעשה שודדים והגיתו מן העיר חבורות חבורות וקרעו את צפוי בעלי-המלאכה והכו בהם, ומדי הנסים אותם הרסו את הסוללה ושלחו את המשוכה עם כל הקורות באש. לאחרונה הבין אספסינוס, כי סבת הנזק היא פרוד חלקי הסוללה, כי הרנחים אשר בין החלקים נותנים ליהודים מקום לפרוץ בו, ועל-כן צוה לחבר את כל המשוכות לאחת, ובזה התלכדו גם חלקי הצבא העובד במלאכה ולא יכלו עוד היהודים להבקיעם. והסוללה הלכה הלוך וגדול וכמעט הגיעה עד מרום צנות החומה. ויוסף הבין, כי רעה נגד פניו, אם לא ימצא תחבולה לספֵּל את עצת הרומאים. ועל-כן אסף את הבונים וצוה אותם להוסיף על גבה החומה, וכאשר ענוהו האנשים, כי אין לאל-ידם לעשות את המלאכה תחת מטר-החצים ואבני-הקלע, מצא תחבולה להגן עליהם. הוא צוה להקים מחיצת עצים ועל החומה ולשטוח עליה עורות בקר חדשים (לחיים), אשר התכנסו בפני אבני-הקלע ועצרו אותן ויתר החצים והחניתות צנחו מעליהם ושובו אחור. וגם לפידי האש דעכו בַּקֶּם. ותחת המחסה הזה עבדו הבונים במנוחה יומם ולילה והרימו את חומת העיר עשרים אמה. וגם הקימו עליה מגדלים רבים ושמו עליה צנה חזקה. והרומאים, אשר האמינו, כי עוד מעט תעמודנה רגליהם בקרב העיר, התעצבו אל לבם מאד על הדבר הזה, כי נבהלו מתחבולת יוסף ומאמץ לב בני העיר.

יא. וגם אספסינוס התרגז לתחבולת יוסף המהפמה ולעז רוח אנשי יודפת, אשר החליפו כח למראה החומה הבנויה והגיתו משערי העיר על הרומאים, ומדי יום ביומו התנגשו אתם בגדודים קטנים וחבלו עליהם מזמות ערמה כמעשה השודדים וגזלו כל אשר בא לידם, ואת יתר מלאכת הרומאים שלחו באש, עד אשר עצר אספסינוס את צבאו מהלחם וגמר לחנות מסביב לעיר ולכבשה בהכריתו לה משען לחם. הוא חשב, כי בבוא מחסור ומצוק יפנו אליו אנשי העיר לבקש חנינה, ואם יקשו את ערפם, יסופו ברעב. ועוד אמר בלבו, כי גם במלחמה יקל לו להכניעם, אם ירפה מהם הפעם ויתנפל עליהם לקץ ימים, כאשר יכשל פחם. על-כן צוה לשמור על כל מוצאי העיר ומבואיה.

יב. ולחם נמצא בעיר לרב וגם יתר מיני מזונות, מלבד מלח. אולם מים חסרו שם, כי לא היו מעיינות בקרב העיר ויושביה מצאו ספוקם במי-גשמים, ואין הגשמים מצוים בה בימות הקיץ, ויען אשר החל המצור בעצם

הימים ההם, תקפה עצבת נוראה את לב האנשים, ביראם פן יגועו בצמא, ויצערום גדל מאד, כאלו כבר אזלו כל המים מכליהם. אך יוסף ראה, כי העיר עשירה בכל מיני אכל והאנשים אשר בה גבורי חיל ורצה להאריך את זמן המצור, למען הכזיב את תקות הרומאים, ועל-כן חלק את המים במשורה לכל יושבי העיר. אולם הנהירות הזאת היתה קשה ליושבי העיר ממחסור, ובמדה אשר לא יכלו לשתות לרויה ככל אֲנֹת־נפשם הלך צמאונם הלוך וגדול ונפשם היתה שוקקה כאלו כבר התעלפה בצמא. ואמנם מחסור המים הזה לא נעלם מעיני הרומאים, כי בהשקיפם ממעל בעד חומת העיר ראו את האנשים נאספים אל מקום אחד ומחלקים את המים במדה, וכווננו אל המקום ההוא את כלי-הקלע המהירים והמיתו יהודים רבים.

יג. ואספסיוס האמין, כי לא ימשכו עוד הימים, עד אשר יאזלו כל מי הבארות והנצורים יסגירו בידו את עירם בעל-כרחם. אולם יוסף אמר להכזיב את תקותו זאת וצוה רבים מאנשי העיר לטבול בגדיהם במים ולתלות אותם מסביב לצנות החומה, עד אשר נטפה כל החומה מים. לדבר הזה נפלה רוח הרומאים, כי נבהלו בראותם את היהודים—אשר אמרו עליהם בלבם, כי אין להם מים לשתות—מפזרים מים רבים למעשי תעתועים. על-כן נואש ראש-הצבא מתקותו לכבוש את העיר במחסור ובמצוק ופנה עוד הפעם להלחם בה בחזק-יד, ולדבר הזה נשאו היהודים את נפשם, אחרי אשר אפסה כל תקותם להושיע את עירם ולהציל את נפשותיהם, כי בחרו למות בחרב מלגוע ברעב ובצמא.

יד. ואחרי התחבולה הזאת מצא יוסף עוד עצה טובה לעצמו. דרך בקרה צרה וקשה למדרך רגל, אשר לא שוטטו בה עיני הרומאים, בחלק העמק ממערב, שלח מכתבים בידי אנשיו אל היהודים הרחוקים כטוב בעיניו וקבל מהם מתנות, עד כי נמצאו לו מיני אכל רבים, אשר כבר חסרו ליושבי העיר. הוא צוה את שלוחיו לחזול על ארבע, בעברם על צופי הרומאים ולכסות את בשרם בעורות למען ידמו לכלבים בעיניהם. אבל לאחרונה גלו הצופים את ערמת יוסף וחנו סביב על הנקרה.

טו. יוסף נוכח עתה לראות, כי לא תוכל העיר להחזיק מעמד לארך-ימים וכי קשה יהיה לו להציל את נפשו, אם ישאר בעיר. ועל-כן נועץ עם טובי-העיר לברוח ממנה. אולם הדבר נודע לכל בני העיר והם נבהלו אליו והקיפוהו בהמון וחלו את פניו לבל יעזוב אותם, כי אליו לבדו נשואות עיניהם. הן אם ישאר בעיר, לא יחדלו מקוות לישועה, כי כל איש יצא למלחמה תחת פקדתו ברוח נכונה. וגם לא יאות לו לברוח מפני האויבים ולעזוב את אוהביו לנפשם, כי בזה יעשה כמעשה החובל הקופץ בעת הסערה מתוך האניה, אשר ירד אליה בעת מנוחת הים, ויפיל את עירם אל התהום,

כי איש מהם לא יעצור כח לצאת לקראת האויב אחרי עזוב אותם האיש, אשר בו עשו חיל.

טו. ויוסף כסה מהם, כי הוא אומר לשים לדרך פעמיו, למען מַלֵּט את נפשו, והודיע אותם, כי רק לטובתם הוא מבקש לעשות את הדבר, כי בהשארו בעיר לא יועיל להם הרבה, אם יעלה בידם להחליץ מן המצור, ואם יפלו בנופלים, יאבד אתם יחד חנם. אולם אם יצליח בידו להמלט מן המצור, הנה יוכל לעשות להם ישועה גדולה, כי יאסוף את יושבי ארץ הגליל במהרה ויביא מלחמה חדשה על הרומאים וימשוך אותם לסור מעל העיר. והן גם אינו רואה, במה יוכל להועילם, אם ישאר אצלם — הלא נהפוך הוא, כי בזה הוא מעורר את חמת הרומאים לחזק את המצור, כי חשוב בעיניהם מאד לתפוש אותו בכפם, אולם כאשר ישמעו הרומאים, כי ברח מן המבצר, יזנח לעיר הרבה מחרון-אפם. אבל בדברים האלה לא הניח יוסף את דעת האנשים ועוד הלהיב את רוחם להחזיק בו. הנערים והזקנים והנשים עם עולליהן השתטחו לפניו ביללה וחבקו את רגליו וכלם החזיקו בו וגעו לפניו בבכיה והתחננו אליו להשאיר אתם יחד בצרה. ואין אני חושב, כי עשו זאת מקנאתם בו פן ימלט מצרה, כי-אם בהאמינם אשר ממנו תבוא ישועתם. הם בטחו, כי לא תאנה להם רעה, אם ישאר יוסף בקרבם!

יז. ויוסף הבין, כי רק אם תהיינה אזניו קשובות לדברי האנשים, ידברו אליו תחנונים, ואולם אם יתחזק בדעתו — יתנו עליו משמר; וגם תשוקתו לעזוב את העיר רפתה מאד לשמע בכי העם — על-כן גמר בלבו להשאיר בעיר, והתאזר בגבורת היאוש אשר תקפה את כל העיר וקרא אל העם: „הנה הגיעה השעה לצאת לקרב, כי אין לנו עוד תקוה להמלט; וטוב יהיה, כי נקנה לנו שם טוב במחיר חיינו ולפני מותנו במלחמה בפליא לעשות גבורות לזכרון לדור אחרון“. ובדברו זאת פנה למלא אחרי דברו. הוא יצא עם גבורי המלחמה והפיץ את שומרי הרומאים והבקיע אל מקום מחנם ונתק את העורות אשר התכסו בהם שופכי הסוללה ושלח אש במעשה ידם. וגם ביום השני עשה כדבר הזה, וככה עשה גם ביום השלישי ועוד ימים רבים ולילות רצופים לא נלאה להלחם באויב.

יח. והרומאים נמצאו בצרה מדי הגיתו היהודים מן העיר, כי בושו להסוג אחור מפניהם, וכאשר נטו היהודים מהם לא יכלו לרדוף אחריהם, כי פגרו מלכת תחת משא כלי-נשקם. והיהודים היו מחישים את מעשיהם כפעם בפעם ונמלטים אל העיר טרם מצאה אותם רעה. על-כן צוה אספסינוס על אנשי-חילו לכבוש את כעסם ולבלי הלחם באנשים ההולכים למות, כי היאוש מפית שארית גבורה בקרבם, אולם חמתם תשקע בהחטאם את המטרה כדעוך אש קוצים, ולרומאים יאות לנצח בהשקט ובבטחה, כי אינם

עושים מלחמה באנסי, רק למען הרחיב את גבולם. ואת מושכיה הקשת הערבים והקלעים הסורים ורובי-האבנים שלח להרגיע את היהודים, גם המון כלי-הקלע הגדולים לא נח ולא שקט. והיהודים נטו מעל כלי-המשחית האלה, אולם לעת הצליחו לגשת אל שונאיהם מקרוב והחצים העפים למרחוק העבירו אותם, קשתה ידם על הרומאים, כי נלחמו ברוח עזה ושמו את נפשם בכפם, וכאשר עיפו הלוחמים בשתי המערכות, מהרו חבריהם לבוא תמורתם.

יט. ככה ארך זמן המצור והנצורים הוסיפו להגיח משערי העיר, ואספספנוס האמין כמעט, כי היהודים שמו עליו מצור תחת מצור; וכאשר קרבו הסוללות אל מרום החומה, צוה להביא את האיל (איל-הברזל). האיל הוא קורה ארפה כדמות תרן ושל אניה ובקצק נמצא מטיל-ברזל כתבנית: איל, ועל-כן נקראה בשם הזה. ובתוך היא חלוייה בחבלים — כעל מוט עגלה — על קורה שניה הנטועה משתי קצותיה על עמודים חזקים. ואנשים רבים מושכים את הקורה לאחור ואחרי-כן הם דוחפים אותה כלם יחדו אל עבר פניהם והיא מגנחת את החומה במטיל הברזל אשר בקצה. ולא נמצא מגדל נשגב או חומה עבה, אשר יוכלו לעמוד לארך ימים בפני המהלומות האלה, וגם אם ישאו אותן בראשונה. ראש צבא הרומאים אמר לנסות את פחו בדבר הזה, כי רצה הפעם לקחת את העיר בחזקיד, בראותו אשר מצור העיר מביא נזק לרומאים, כי אין היהודים אוספים את ידיהם. הרומאים הקריבו אל העיר את זורקיה-החצים (הקטפולטות) ויתר כלי-הקלע, לגרש בהם את השונאים, אשר נטו לעצור אותם מעל החומה, והחלו לירות ביהודים. ויחד אתם קרבו רובי-הקשת והקלעים. וכאשר לא ערבו עוד היהודים את לבם לעלות על החומה הקריבו אנשי-צבא אחרים את איל-הברזל, המצפה קצו זמורות וממעל לצפוי נמצא עוד מכסה עור לסוכך על המכונה ועל האנשים אשר עליה. למגה הראשון הודעוזה החומה, וצעקת יושבי העיר עלתה השמימה, כאלו כבר נפלו בידי אויביהם.

כ. ובראות יוסף, כי הרומאים שולחים את כל מכותיהם אל מקום אחד ועוד מעט תבקע החומה, התחפם לעצור רגע קטן את פח המכונה. הוא צוה להוריד שקים מלאים קש ומץ אל המקום אשר יראו את האיל נשא שמה. תמיד, למען יתעה במהלכו וגם למען יקבלו השקים הרכים את מגה האיל ויחלישו את כחו. בגלל הדבר הזה כלו הרומאים זמן רב לריק, כי בכל מקום אשר כוננו אליו מכונית הרעש, שמה שלשלו האנשים את שקיהם ממעלה והשיבו את מגה האיל אחור, עד כי לא נפגעה החומה. ולאחרונה מצאו הרומאים תחבולה להפר את עצת היהודים, כי עשו להם מוטות ארפים וקשרו בקצותיהם חרמשים ובזה כרתו את השקים. ומני אז החלה המכונה

לנגח ביתר עז והחומה, אשר נבנתה זה עתה, התמוטטה תחתיה. על-כן מהרו אנשי יוסף להגן על נפשם באש. הם לקחו את כל חמר השרפה, אשר מצאה ידם, והגיהו מן העיר בשלשה ראשים ושרפו את מכונות הרומאים ואת מקלעות ספותיהם ואת סוללותיהם גם-יחד, והרומאים לא עמדו על נפשם, כי גבהלו מעז אף שונאיהם ולא קמה בהם רוח, ובעוד הם מבקשים להעזר עלתה הלהבה למעלה, כי כהרף-עין נחכה האש את הכפר והזפת והגפרית ויאללה סביב, וברגע אחד היו לבער כל בניני הרומאים, אשר הקימו בנעת אפם.

כא. ובאותו מעמד עשה איש אחד מן היהודים ושמז אלעזר בן שמי, יליד כפר סבא (או סב) בגליל, דבר-גבורה לשם ולזכר עולם, כי תרים אבן גדולה מאד והשליך אותה בכח גדול מראש החומה על מכונת הרעש, עד אשר התיז את ראש האיל, ואחרי זאת קפץ לתוך מחנה השונאים ולקח משם את ראש האיל ובמנוחה גדולה נשא אותו על החומה, וכל האויבים שמו אותו למטרה לחציהם והוא נתן את בשרו למכים, כי לא היה מכסה מגן, וחמשה חצים נחתו בו. אך אלעזר לא שם לב לדבר הזה, עד אשר עלה על ראש החומה. וכל האנשים ראו עין בעין את מעשה גבורתו. ואז קרס מעצמת מכאובי פצעיו ונפל למטה עם ראש האיל. ואחריו הפליאו לעשות גבורה שני האחים נטירא ופיליפוס, אנשי כפר רומא, גם הם ילידי הגליל, כי קפצו אל תוך הלגיון העשירי והתנפלו בעצם-יד ובורוע נטויה על הרומאים, עד אשר נתקו את שורותיהם, ובכל מקום אשר פנו שמה הפיצו את כל האויבים מפניהם.

כב. ואחרי הדברים האלה לקחו יוסף ויתר אנשיו עוד הפעם לפידי אש והניסו את הלגיון החמישי ואת הלגיון העשירי (א) ושרפו את המכונות ואת הסוככים יחד עם הסוללה, ויתר הרומאים קדמו את פני הסכנה והעלו מכסה עפר על המכונות ועל כל מלאכת העץ אשר להם. לעת ערב החליפו הרומאים כח והקריבו עוד הפעם את איל-הברזל לנגח את החומה במקום אשר התרועעה. ואז ירה אחד הלוחמים (היהודים) מעל החומה ופגע את אספסיוס בעקבו. הפצע היה קל, כי כח המכה רפה ממרחק המקום. אולם מהומה גדולה קמה בקרב מחנה הרומאים לדבר הזה, כי למרא דם המכה גבהלו העומדים מקרוב והשמועה עברה בכל הצבא, ורבים הרפו מעבודת המצור ורצו בפחד ובבהלה לראות את פני המפקד. ולראשונה מהר טיטוס לבוא, כי חרד לנפש אביו, והמון הצבא נמוג מאהבתו לראש-הצבא ובראותו את חרדת בנו. אבל אספסיוס מהר להשיב את נפש בנו המפחד ולהשקיט

(*) אולי צריך להיות הלגיון החמשה-עשר.

את סערת הצבא, כי הבלג על מכאוביו ושקד להראות את פניו לעיני כל האנשים, אשר פחדו לחייו. ובדבר הזה העירם לגבר חילים במלחמתם עם היהודים. כי כל איש מאנשי-הצבא שמח עתה לצאת לקראת הסכנה ולקחת נקמה בעד המפקד, ובקול צעקה חזקו איש את אחיו ומהרו אל החומה.

כג. המונים המונים מאנשי צבא יוסף נפלו חללים מחצי האויבים ומאבני הקלע, ובכל-זאת לא משו מן החומה והמטירו אש וברזל ואבנים על שולחי האיל, אשר עמדו תחת מצפה הענפים. אולם כמעט לא עשו רעה לרומאים, בעוד אשר הם נפלו חללים בלי הרף, כי האויב היה רואה אותם והם לא ראוהו, יען אשר בלפיד האש האירו את פניהם ונעשו למטרה לחצי השונא, אשר ראה אותם כמו בעצם היום, ואולם הם לא ראו את מכונות הקלע למרחוק, ועליכן היה קשה להם להשמר מפגיעה. וכח כלי-הרובים המהירים וזורקי החצים היה חזק מאד, עד כי פלחו אנשים רבים בבת-אחת, והלם אבני הבליסטראות עקר את צנות החומה ופוצץ את קצות המגדלים, ולא נמצא המון אנשים גדול, אשר לא היה בכח מסר האבנים הגדולות והכבדות לנפץ את פלו מבלי השאיר לו שריד. את כח המכונות האלה יבין כל איש מהמעשים אשר קרו בלילה ההוא, כי איש אחד מהעומדים על-יד יוסף נפגע באבן שלוחה (מאחת המכונות), והיא הסירה את ראשו וצנפה את גלגלתו במרחק שלשה ריסים. ובבקר נפגעה אשה הרה בבטנה בצאתה מפתח ביתה והילד הגיח מבטן אמו מהלך חצי ריס. כה גדול היה כח הבליסטראות! אולם עוד נורא מזה היה קול רעש המכונות ונפץ אבני הקלע. ותלי פגרים התגלגלו בהמלה מעל החומה, וצעקת הנשים בחוך העיר עלתה עד לב השמים ולקולן ענתה אנקת החללים מחוץ. ובמקום המלחמה נטפה כל החומה דם ועל ערמות הנופלים כמעט יכלו השונאים לעלות עד מרום החומה. ונורא מכל הפחדים האלה היה הד ההרים מסביב, אשר ענה לכל הקולות ולא היה קץ לבלהות הלילה ההוא על און שומעת ועין רואה. רבים ממגני יודפת מתו אז מות גבורים, ועוד רבים מהם נפצעו. אחרי יגיע רב נבקעה החומה לעת אשמרת הבקר תחת מפץ המכונות, אשר לא חדל אף רגע, אך טרם הספיקו הרומאים להטיל את מכונות-העליה (א) ולעלות בהן אל פרץ החומה, מהרו היהודים לכסות את בשרם בכלי-נשקם ולבצר את מקום הפרץ.

כד. אחרי מנוחה קצרה מעמל הלילה אסף אספסינוס את צבאו לפנות בקר לכבוש את העיר בסערה, וברצותו לגרש מתוך פרצי החומה את

(א) מכונת-העליה היא סלם עם גשר מתפרק, שמטילים אותו למקום הפרץ בחומה,

למען יעלו אנשי-הצבא.

היהודים, העומדים לו לשטן, צוה לגבורי הרוכבים אשר לו לרדת מעל סוסיהם ולחגור את כל כלי-זינם ולהתיצב בשלש שורות לפני פרץ החומה ולשלוח את חניתותיהם לפניהם, למען אשר יבקיעו לראשונה אל העיר, אחרי אשר יטילו את מכונות-העליה, ואחריהם הציג במערכה את גבורי הרגלים, ואת יתר הרוכבים ערך ממול החומה לארך כל צלעות ההרים, לבל יוכל אחד הבורחים מן השבי להסתר. ומאחוריהם הציג את רובי-הקשת וצוה עליהם לכוון חציהם על יתר, וכה אמר גם אל הקלעים ואל המנצחים על המכונות ואת יתר אנשי-צבאו צוה לקחת סלמות ולהגישם אל חלקי החומה אשר טרם נבקעו, למען ינסו היהודים לעצור את השונאים האלה ויעזבו את משמר פרץ-החומה, בעוד אשר הנשואים יסוגו אחור מפחד החצים ואבני הקלע ויפנו את דרך מבוא החומה.

כה. יוסף הבין את מחשבת אספסינוס, ועל-כן שלח את הזקנים ועיפי המלחמה אל יתר חלקי החומה, בהאמינו כי לא יקרה אותם פגע, ואל מקום פרץ-החומה שלח את גבורי צבאו, ובראש כלם ששה אנשים (לגדוד) על-פי הגורל, לעבור לפניהם, וגם הוא היה בין הששה. הוא צוה עליהם לאטום את אוניהם, לבל יבהלו מקול תרועת הלגיונות, ולכרוע על ברכיהם ולכסות עליהם בשלטיהם נגד החצים ואבני הקלע, וגם אמר להם להסוג אחור מעט עד אשר יריקו רובי-החצים את אשפותיהם, ולהיות עתידים לרגע, אשר בו יטילו הרומאים את מכונות-העליה על פרץ החומה, — למען התנפל עליהם ולצאת לקראת השונאים על הגשרים אשר להם: „היום הזה יִכָּחם כל איש מכם לא למען הצל את עירו, רק למען קחת נקם על חרבנה, על-כן ישים לנגד עיניו את מראה הזקנים והטף הנשחטים בידי האויב ואת פני הנשים העתידות להרג במהרה ויאסוף את כל זעמו על הצרות הבאות וישפוך אותו על ראשי עושי הרעה“.

כו. ככה ערך יוסף את צבאו להלחם משני עבריו. ובראות יושבי העיר אשר לא לקחו חלק במלחמה, הנשים והטף, כי העיר מקפה במערכת משלשת, — כי איש מהרומאים השומרים על מוצאי העיר מכבר לא נשלח להלחם ובפרץ החומה — ועל-יד החומה הפרוצה עומדים אויבים וחרבות שלופות בידיהם, וההרים אשר ממעל לעיר נוצצים מרב נשק, והרובים הערבים דורכים את קשתותיהם, הרימו קול יללת נהי, כאלו כבר בא האסון אשר יראו ממנו. ויוסף ירא פן תרפינה הנשים את לב קרוביהן בבכין, וצוה לסגור אותן בבתיהן ולהפיל אימה עליהן, למען תשקטנה תחתיהן, והוא פנה אל מקומו בפרץ החומה, אשר עלה לו בגורל, ואל הרומאים המקריבים את סלמיהם מול יתר חלקי החומה לא שם את לבו, ובצפיתו צפה אל רעם מלי-הקלע.

כו. פתאם תקעו מחצצרי כל הלגיונות והצבא הריע לצמתם בקול ענות גבורה, ואור היום חשך בפני המון החצים ואבני הקלע, אשר עפו מכל עברים. אולם אנשי יוסף שמרו את פקדתו ואטמו את אזניהם, לבל ישמעו את קול הצעקה והשאון, וכסו את בשרם, לבל יפגעו בהם החצים, וכאשר הטילו הרומאים את מכוונות-המעבר, קפצו היהודים על הגשרים טרם דרכו עליהם רגלי המשליכים אותם, והתנגחו עם העולים על הגשרים וגלו את כל אמן נפשם וגבורת ידם, ואף כי הגיעו מים עד נפש, שקדו בכל כחם להראות, כי לא נופלים הם בגבורתם מצריהם הבטוחים מפחד רעה. הם לא הרפו מן הרומאים עד אשר נפלו חללים או הכריעו אותם. אולם מעט מעט עיפו מפכד המלחמה ולא נמצאו אנשי-חיל חליפתם, בעוד אשר בצבא הרומאים באו כפעם בפעם אנשי-צבא חדשים למלא חיש מהר את מקום העפים. על-כן חזקו הרומאים איש את אחיו והתלכדו יחד והתכסו במגניהם עד היותם כגוף מצק אחד ובעבי המערכה בלה לחצו את היהודים, וכמעט עלו על החומה.

כח. ובעת הצרה הזאת למד האנס את יוסף עצה טובה — כי כן הוא דרך האנס להפליא מזמות לעת תקף היאוש — והוא צוה לשפוך שמן רותח על האויבים המתלכדים במגניהם. ואנשיו הביאו במהרה את השמן בהמון, כאלו כבר היה מוכן אצלם לדבר, ושפכו אותו מכל עבר על הרומאים, ואחרי-זאת השליכו עליהם גם את כדי השמן הלוהטים מהם. השמן הקודח הזה פָּהַט את הרומאים והפיץ את מערכותיהם, ובמכאובים נוראים התגלגלו מעל החומה, כי על-נקלה חדר השמן דרך הנשק הסוכך עליהם והשתפך על-פני כל גופם מקדקדם ועד פעמי רגליהם ואכל את בשרם כאש להבה, יען אשר תכונת השמן להתחמם על-נקלה ולהתקרר רק מעט מעט מפני דשנו. והרומאים היו חבושים ואסורים בקובעיהם ובשריוניהם ולא עצרו כח להרחיק מהם את השרפה, על-כן קפצו למעלה וגם התעטפו מעצמת מכאובם עד אשר נפלו מעל הגשרים. ואלה אשר הפכו את פניהם מול אחיהם, המעפילים לעלות אחריהם, כרעו על-נקלה בידי היהודים, אשר הכו בהם מאחור.

כט. אולם גם בעצם התלאה הזאת לא כשל כח הרומאים — כאשר לא אבדה גם עצה מן היהודים. — ואף כי ראו אנשי-הצבא את צרת חבריהם הנכונים, הוסיפו לעלות אחריהם על היהודים שופכי השמן וכל אחד חרף את רעהו, כי הוא עומד לו לשטן בדרך גבורתו. והיהודים מצאו תחבולה חדשה, ושפכו קש יוניא (א) מבשל על קרשי רצפת הגשרים, להכשיל

(א) שם הצמח כיונית "טיליס" ותרגמתי על-פי השם הרומי foenus graecum.

את הרומאים, והם מעדו וצנחו למטה. ולא יכלו עוד אנשי-הצבא לעמוד על רגליהם ברצותם לפנות לאחור או לעלות על האויב; אלה נפלו אחורנית על הגשר ונרמסו ברגלי אחיהם ורבים נפלו על מכסה הסוללה ובמפתלם היו למטרה לחצי היהודים. כי כאשר כשלו הרומאים היתה הרנחה ליהודים ולא הטל עוד עליהם להלחם בהם פנים אל פנים ומצאו שעת-הפשר לירות בהם מרחוק. ואחרי הרעה הרבה, אשר מצאה את אנשי-הצבא ביום ההוא, קרא אליהם ראש-הצבא למשוך את ידיהם בבוא הערב. רבים מהם נפלו חללים ועוד רבים מאלה נפצעו. ומהיהודים נפלו רק ששה חללים וכשלוש מאות פצועים נשאו ממקום הקרב. המלחמה הזאת היתה בעשרים לחדש ד'קסיוס (סיון).

ו. ואספסינוס אמר לנחם את לב אנשי-צבאו אחרי הפגע הזה, אולם ראה, כי חמתם התלקחה מאד ואין הם דורשים תנחומים, כי-אם מבקשים לעשות מעשה, על-כן צוה להרים את הסוללות ולהקים שלשה מגדלים, חמשים רגל גבה האחד, ולצפות אותם ברזל מכל עבריהם, למען יהיו מצקים בכבד משקלם ולא תשלט בהם האש. ואחרי-זאת העמיד את המגדלים בראשי הסוללות והעלה עליהם את נושאי הרמחים ואת רובי-הקשת וגם הציג בהם כלי-קלע קלים ויחד אתם את הקלעים החזקים. והרומאים, אשר לא נראו מפני גבה המגדלים והצנות, ירו בעומדים על החומה, אשר היו למול עיניהם. והיהודים לא יכלו לנטות הצדה על-נקלה מפני החצים ואבני הקלע, אשר עפו מעל לראשיהם, וגם לא להלחם באויביהם הנעלמים, ולמגנת לבם ראו בעיניהם, כי אין ידם משיגה לשלח את הקלע עד מרום המגדלים, וגם אין האש שולטת בצפוי הברזל, על-כן ירדו מראש החומה ויצאו כפעם בפעם השערה לגרש את השונאים המעפילים לעלות. ככה החזיקו עוד אנשי יודפת מעמד, אף כי בכל יום ויום נפלו רבים מהם חללים ונבצר מהם לגמול לשונאיהם רעה, מלבד אשר עצרו אותם בהשליכם את נפשם מנגד.

ז. ובימים ההם שלח אספסינוס את טר'ינוס, ראש הלגיון העשירי, עם אלף רוכבים ואלפים רגלים על יפה, אחת הערים הקרובות אל יודפת, אשר התעוררה למרוד ברומאים, בראותה, כי בני יודפת עומדים על נפשם בפני האויב זמן רב, כאשר לא האמין איש מראש. טר'ינוס חשב, כי יקשה בידו לכבוש את העיר, אשר נוסף על משגב מקומה היתה מקפה חומה כפולה. בראותו, כי יצאו יושבי העיר לקראתו מוכנים לקרב, התנפל עליהם והגיסם מהרה וגם רדף אחריהם. בהגיע הבורחים עד החומה הראשונה הדביקו אותם

בגרמנית נקרא זה גם "הציר-חרובים" (Bockshornkraut) והוא צמח תרמיילי, אשר בגריו המבשלים נותנים דבק.

הרומאים ובאו יחד אתם בשעריה. וכאשר בקשו היהודים לבוא גם מבית לחומה השניה, סגרו לפניהם אחיהם יושבי העיר את שעריה, כי פחדו פן יפלו האויבים יחד אתם אל העיר. אכן אחת גזר האלהים למסור את יושבי הגליל בכף הרומאים להרג ולאבדן! האנשים עמדו בהמון גדול ודפקו בשערי העיר ונקבו את שמות אחיהם והפצירו בהם למלט את נפשם. ועוד הם מתחננים, והנה נפלו חללים, כי את החומה הראשונה כבשו האויבים ואת השניה סגרו לפניהם אחיהם. הם נלחצו בין המצרים, בין שתי החומות בתוך ונדחקו יחדו, ורבים המיתו איש את אחיו או נפלו על חרבם, ורבים כרעו בחרב הרומאים, כי לא קמה במ עוד רוח להלחם בהם, ומלבד פחד האויבים דכא בגד אחיהם את נפשם. הם מתו במארה על שפתיהם, ולא את הרומאים קללו, כי-אם את אחיהם, עצמם ובשרם. ומספר כל הנופלים היה שנים-עשר אלף איש. טרִינוס הבין, כי העיר ריקה עתה מאנשי-חיל, וגם אם נמצאו בקרבה אנשים, לא יעמוד לבם מפני גדל יראתם, אולם הוא קדש את כבוש העיר לראש-הצבא ושלח מלאכים אל אספסינוס לבקשהו, כי ימלא את ידי בנו טיטוס להשלים את הנצחון ולמען יקרא שמו עליו. ואספסינוס אמר בלבו, כי עוד עבודה רבה גכונה לכובשי העיר, ועליכן נתן בידי בנר חמש מאות רוכבים ואלף אנשי-צבא רגלים. טיטוס מהר לעלות על העיר והציג את צבאותיו במערכה והפקיד על האגף השמאלי את טרִינוס, והוא עמד בראש האגף הימני. וכאשר הביאו אנשי-הצבא מכל עברים סלמות, לעלות בהם על החומה, נלחמו הגלילים זמן קצר, ואחרייכן עזבו את המצודה, ואנשי טיטוס קפצו אל תוך העיר וכבשו אותה במהרה. אולם כאשר נטשו הרומאים בתוך העיר, קמה עליהם מלחמה קשה, כי בתורי החיל התנפלו עליהם ברחובות והנשים השליכו עליהם מן הבתים כל דבר אשר בא לידן. וכשש שעות ארכה המלחמה הזאת, עד אשר ספו כל היהודים אנשי המלחמה ויתר העם נפל ברחובות העיר ובבתיה בחרב הרומאים, אשר לא חמלו על זקן ונער ולא חיו כל נפש זכר, מלבד הילדים, כי אותם מכרו לעבדים עם הנשים יחדו. ומספר כל ההרוגים יחד עם הנופלים במלחמה הראשונה (בין החומות) היה חמשה-עשר אלף איש, ומספר השבויים אלפים. ומאה ושלשים. הצרה הזאת באה על יושבי הגליל ביום עשרים וחמשה לחדש דִּיסיוס (סיון).

כ. וגם השמרונים לא נחלצו אז מצרה, כי הם נאספו בהר גריזים, אשר למקום קדוש הוא נחשב בעיניהם, ונשארו במקום ההוא. אולם אספתם זו נתנה צדיה, כי למלחמה הם נושאים את נפשם, ולא לקחו מוסר מהרעה. אשר מצאה את שכניהם (היהודים). לשמע נצחונות הרומאים גדלה קנאתם, ולא שמו לב לרפיון כחם, רק חכו בקצר רוח לעת מהומה. ואספסינוס יעץ

ילקדם את פני המרד הזה ולהפך את מזמתיהם, כי אף אם נמצאו משמרי הרומאים בכל ארץ שמרון, בכל-זאת ירא מפני ההמון הגדול הנאסף והערוך למלחמה. על-כן שלח עליו את צָרְאָלָיִם, ראש הלגיון החמישי, עם שש מאות רוכבים ושלוש אלפים רגלים. וכראות צָרְאָלָיִם את השונאים הרבים העומדים בראש ההר, אמר בלבבו, כי לא יוכל להעפיל ולעלות בשלום על ראש ההר למען יתגרה אִתָּם מלחמה, ועל-כן עמד למטה ושמר על ההמון כל היום. ולא נמצאו אז לשמרונים מים די מחסורם, כי הימים היו ימי עצם הקיץ וההמון לא הספיק לְהַצְטִיד, והשמש להטה מאד ביום ההוא, עד אשר גועו אחדים מן השמרונים בצמא, ורבים מהם ברחו אל הרומאים, כי בחרו בחיי עבדים מקות אשר כזה. וכאשר שמע צראליס מפייהם, כי גם נפשות הנשארים התעטפו עליהם מהיסורים הנוראים, עלה על ראש ההר וערך את צבאו במעגל מסביב לאויבים ולראשונה קרא עליהם לכרות אִתּוֹ ברית ולפרק את כלי-נשקם, למען יתן להם את נפשם לשלל. וכאשר לא שמעו השמרונים לדבריו, השתער עליהם והמית את כָּלָם יחד, אחד-עשר אלף ושש מאות איש. והדבר הזה נעשה ביום עשרים ושבעה לחדש דִּיסִיוֹס (סיון). אלה הרעות אשר מצאו את השמרונים.

5. ויושבי יודפת חֲזָקוּ את לבם להביש את תקות הרומאים ולא שבו אחור מפני כל הנוראות. אולם ביום הארבעים ושבעה ולמצור העירו התרוממה סוללת הרומאים ממעל לחומת העיר, ואחד מבני העיר נפל אל אספסינוס ביום ההוא ובשר לו, כי רק מתי-מספר נשארו להגן על העיר, וגם הם רפי-אונים, כי כשל כחם מלילות הנדודים התכופים ומפחד הקרבות הרצופים ולא יוכלו לעמוד על נפשם בפני הנלחמים אִתָּם ביד חזקה. והאיש הוסיף עוד לדבר, כי גם בערמה יִלְכְּדוּ יושבי העיר על-נקלה, אם ינסה איש להתנפל עליהם לעת האשמורה האחרונה (אשמורת הבקר), יען כי אז הם אומרים למצא שעת מרגוע מהבלהות, ותרדמת שחרית נופלת על האנשים העיפים והיגעיים, וגם הצופים נמים את שנתם. על-כן יעץ האיש להשתער על העיר בשעה הזאת. ואמנם אספסינוס לא הרבה להאמין בדברי הפליט, בדעתו כי היהודים נאמנים בברית אחים ואינם פוחדים מכל יסורים. כי עוד לפני זאת נתפש אחד מפליטי יודפת ועמד בכל הענויים הקשים, כאשר דשו האויבים את בשרו וגם שמו אותו באש, לחקור ממנו את הדברים אשר נעשו בעיר, והוא לא הוציא אף תגה מפיו וקבל באור-פנים את המות, כאשר חוקע על הצלב. אולם נדמה בעיניו (בעיני אספסינוס), כי שמץ אמת נמצא בדברי הבוגד, ואולי גם כל דבריו נאמנים, וגם הבין, כי בנפול הרומאים בפח לא תצמח להם רעה גדולה, על-כן צוה לשים משמר על הבוגד והכין את צבאו לעלות על העיר ולכבשה.

יד. ולמועד האמור עלו הרומאים חרש על החומה. לראשונה עלה טיטוס עם דומיטיוס סבינוס, אחד משרי-האלף, בראש מתי-מספר מן הלגיון החמישי והלגיון העשירי. הם שחטו את הצופים והנמלים ובאו אל העיר ואחריהם עלו סקסטוס קלוריוס (נ"א צראליס) שר-האלף ופֶלְצִידוס עם צבאותיהם. וכבר נכבש ראש הגבעה ורגלי הרומאים עמדו בתוך העיר, וכבר עלה השחר—ועוד לא חשו המִנְצחים, כי נפלו בידי הרומאים, כי רבים שקעו בתרדמה עזה אחרי עמלם הקשה. וגם הנעזרים משנתם לא ידעו דבר, כי במקרה פשט אז ענן-ערפל על העיר ועיניהם חשכו מראות. ורק כאשר פרצו כל צבאות הרומאים בתוך העיר, הקיצו האנשים, למען יראו בעיניהם את האסון אשר מצאם ויִנְכְחוּ ברגע מותם, כי נפלה עירם ביד צר. והרומאים זכרו את כל התלאות אשר עברו אליהם בעת המצור ולא נתנו חנינה לאיש ולא ידעו רחמים, רק לחצו את העם מראש העיר אל המורד בחמת רצח. גם האנשים, אשר היה עוד בהם כח להלחם, לא יכלו לעמוד על נפשם במקום הקשה ההוא (במורד). הם נדחקו ברחובות והתגלגלו במקומות המשפעים, והמון הצבא הרומאי נשפך כָּרֶם מראש ההר וכסה עליהם. והדבר הזה העיר רבים מבחורי חיל יוסף לטרוף את נפשם בכפם, כי בראותם אשר אין לאל־ידם להמית אף איש אחד מן הרומאים, מאנו למות בידי השונאים ונאספו יחד אל מקום אחד בקצה העיר ושלחו יד בנפשם. יח. ואחדים משומרי העיר הספיקו להמלט לשמועה הראשונה על-דבר כבוש העיר ועלו על אחד המגדלים בצטון העיר ועמדו על נפשם עתי-מזער, וכאשר שמו עליהם המונות האויבים מסביב, פרשו אליהם היהודים את ידיהם לשלום, אך אחרו את המועד וברצון נתנו לרומאים העולים לשחטם. וכמעט יכלו הרומאים להתגאות, כי בקץ המצור לא נפל אף אחד מהם חלל, לולא נהרג אחד הרומאים בעת כבוש העיר, הוא אנטוניוס שר-המאה אשר נפל בפח. כי אחד האנשים הרבים והעצומים אשר נמלטו אל המערות, התחנן אליו להושיט אליו את ידו, לאות כי יציל את נפשו ויעזור לו בעלותו מן המערה, ואנטוניוס לא נזהר ושלח אליו את ידו, והיהודי מהר לתקוע את התנית בין רגליו והמית אותו כרגע.

יז. ביום ההוא המיתו הרומאים רק את ההמון אשר ראו עיניהם. ובימים הבאים חקרו את המחבואים ושחטו את האנשים אשר הסתתרו במנהרות ובמערות, והמיתו זקן ונער, ורק לנשים ולעוללים נתנו את נפשם לשלל. ומספר השבויים היה אלף ומאתים, אך מספר המתים בעת הכבוש ובמלחמות אשר היו לפניו הגיע עד ארבעים אלף. ואספסיוס צוה להרוס את העיר עד היסוד ולשלוח באש את כל מצודותיה. ככה נפלה יודפת בשנת שלש-עשרה לממשלת נירון בראש-חדש פֶּנּוּס (תמוז).

פרק שמיני

אשה אחת גלתה לרומאים את מחבוא יוסף. — הוא אמר להסגיר את נפשו בידי הרומאים והתנחל עם האנשים העוצרים אותו מעשות את הדבר. הליכותיו עם אספסינוס, כאשר הובא אליו, והדברים אשר נעשו לו אחר־כן.

א. והרומאים חפשו את יוסף בגדל חמתם עליו, ויותר מכלם התמפר ראש־הצבא לתפשו בכף, בחשבו כי בדבר הזה יכריע את גורל המלחמה; הם בדקו אותו בין החללים ובקשו אותו בכל המחבואים. כאשר נבקעה העיר, התגנב יוסף בעזרת אלהים בין שורות האויבים וירד אל בור צמק המחבר אל מערה רתבת־ידיים, אשר לא גראתה לעיני העומדים ממעל. ושם מצא ארבעים אנשים נשוא־ידיהם, אשר הסתתרו גם הם, ואתם צדה די ארֶתת ימים רבים. ביום התחבא יוסף, בדעתו כי האויבים נחתים בכל העיר, ובלילה עלה מן הבור לבקש לו דרך להמלט מן העיר ורגל את משמר הרומאים. ובראותו, כי שומרים נמצאו על כל הדרכים, אשר בקש להמלט בהן, ירד עוד הפעם אל המערה. שני ימים הסתתר שם, וביום השלישי נתפשה אשה אחת בידי הרומאים וגלתה להם את המקום, אשר נמצאו בו יוסף וחבריו, ואספסינוס שלח בחפזו שני שרי־אלף, את פולֶינוס ואת גליצינוס, לתת את ברייתם ליוסף ולפתותו, כי יעלה אליהם.

ב. האנשים יצאו אל המקום ההוא וקראו אל יוסף והבטיחו אותו באמונה, כי תהיה לו נפשו לשלל, אולם לא עצרו כח לפתותו. כי ידע את משפט האיש, אשר עשה רעות כאלה (לרומאים), ועל־כן לא האמין לאנשים טובי־הלב הקוראים בשמו, בפחדו פן נשלחו למשוך אותו משם, למען יעשו הרומאים בו שפטים. ואז שלח אליו אספסינוס מלאך שלישי, את נקנור שר־האלף, אחד ממדעני יוסף ואנשי־שלומו לפניו. ובהגיע נקנור אל הבור ספר ליוסף את תכונות הרומאים להקדים רחמים לרגו, אחרי הכותם את אויביהם במלחמה, וכי שרי־הצבא מרבים להשתומם למעשי גבורותיו מאשר הם שונאים אותו, וגם המצביא הראש לא שקד לשלוח אותו אליו לעשות בו נקמות, כי גם מבלִעדי בואו אל הבור יכול למלא את הדבר הזה, ורק גמר בנפשו להציל את האיש גבור־החיל. ועוד הוסיף לדבר אליו, כי אלו קרש אספסינוס עליו רעה, לא היה שולח אליו את אוהבו, לחלל את מדת האהבה, הטובה בכל מדות האדם, במעשה בגד, הנבזה מכל המעשים שבעולם, וגם הוא (נקנור) לא היה שומע למצותו להזנות את אוהבו.

ג. ואת הדברים האלה השיב יוסף אל לבו, והנה בערה עליו חמת

אנשי-הצבא העולים עם נקנור, והם אמרו לשלח אש במערה. אך שרי-החיל השיב את ידיהם אחור, באמרו כי הוא רוצה לתפוש את האיש חי. ויוסף שמע את קול נקנור, המדבר אליו רכות, ואת צעקת אנשי-הצבא הרבים, המהלכים עליו אימים, ועל לבו עלה זכר חלומות הלילה, אשר גלה לו אלהים בהם את הצרות הבאות על היהודים ואת עתידות מלכי הרומאים. כי הבין יוסף לפתור חלומות וגם לבאר את חידות דברי האלהים (הנשמעים לשני פנים), בלמדו את הנבואות אשר בספרים הקדושים, כי היה כהן ויצא מורע הכהנה. וברגע ההוא נחה עליו רוח ממרום, והוא שם לנגד עיניו את החזיונות הנוראים, אשר ראה בחלומי זה מקרוב, והתפלל אל אלהים חרש לאמר: "בורא ישראל, הנה טוב בעיניך לשבור את קרן עמך ולהצליח את מעשי הרומאים כלם, ובי בחרת לגלות את העתידות, על-כן אני חוקע את כפי לרומאים ברצון למען אחיה, ואתה עדי, כי לא בוגד אני בלכתי אליהם, רק עבדך, עושה רצונך".

ד. ואחרי התפלה הזאת נעתר יוסף לדברי נקנור. וכראות האנשים, אשר היו יחד עמו במחבואו, כי הוא שומע לדברי הקוראים אליו, הקיפו אותו כלם וצעקו בקול: "מר יבכו חקי אבותינו, אשר הוריד אותם אלהים א, בבראו ליהודים נשמות אשר לא תיראנה מות. ואתה, יוסף, חפץ חיים — האמנם תעצור כח לראות אור בכבלי עבד? מה מהרת להתכחש לנפשך! התזכור כמה אנשים פתית לצאת אלי מות בעד החרות? לשקר עשית לך שם בגבורים, לשוא יצא שמע חכמתך, העל-כן תשא את נפשך הפעם למצא ישועה מידי האנשים, אשר נלחמת בהם בזרוע נטויה, — וגם אם תבטח בישועתם — התרצה בה? אולם אם הכה אותך מזל הרומאים בסגורים, עד אשר שכחת את עצמך ואת מעשיך הראשונים, הנה אנחנו, אנחנו נשמור על כבוד נחלת אבותינו. אנו מושיטים לך את ימינו ואת חרבנו, ואם תבחר במות, תמות כראש צבאות היהודים, ואם תמאן, תמות מות בוגדים". ובדברם זאת הרימו את חרבותיהם ואמרו להכותו נפש, אם יסגיר את עצמו בידי הרומאים. ה. יוסף ירא פן תהיה בו יד האנשים וגם חשב, כי ימעל בפקדת אלהים, אם ימות בטרם יודיע את הבשורה השומה בפיו. ובצר לו פנה אל האנשים בדברי חכמה ב: "מה זה ועל מה זה לנו, חברי, לשלוח יד בנפשנו? ולמה נפריד בין שני הדברים היקרים, הגוף והנשמה? שומע אני את דבריכם, כי שניתי והייתי לאיש אחר — אולם הלא הדבר הזה ידוע גם לרומאים. טוב למות במלחמה — אתם אומרים, אמת ונכון, — אולם כמשפט

(א) ע"פ מנין; בהוצאות הישנות: "ומה יבוש אלהים".

(ב) במקור בא כאן: φιλοσοφείν.

המלחמה, לאמר: בידי המנצחים. ואלו מחרב הרומאים ברחתי, היתה לי הצדקה למות בחרבי ובזרוע ימיני. אולם אם חסה עינם לחמול על האויב, הן לנו המשפט לחמול על נפשותינו ביתר-שאת! הלא נבער ונסכל בעשותנו בידינו את הדבר, אשר מענו את ידיהם מעשותו במלחמה. „יפה למות בעד החרות“ — גם אני רואה את דבריכם — אולם רק למות במלחמה עם האויבים, הגוזלים את חרותנו. ועתה אין הרומאים יוצאים לקראתנו למלחמה ואינם אומרים להמיתנו. ולא רק הפחד מפני המות בעת הצורך נחשב לדרך-לבב, כי-אם גם הבוחר במות באין-אונס. והנה מה נירא בעלותנו אל הרומאים? האמנם את מרה-מות? — אולם הבעבור הדבר הזה עלינו להמית את עצמנו בודאי מפני הספק, פן ימיתנו הרומאים? את העבדות. אנו יראים — קרא האחד. אשרינו, מה טובה חרותנו ברגע הזה! מעשה-גבורה יעשה השולח יד בנפשו — יאמר השני. לא ולא! אין זה מעשה-גבורה, רק מר-לב מאין כמוהו. וככה אחשוב למשפט, כי איש רך-לב הוא הקברניט, אשר ירא את רוח הסערה והטביע את אניתו בים. הן בשלחנו יד בנפשנו נעבור על חקי הטבע, השולטים בכל היצורים, וגם נחטא לאלהים, הבורא אותנו. הלא אין בקרב היצורים אף אחד מאבד את עצמו לדעת, כי חק הטבע הנאמן גוזר על כלם לבחור בחיים. על-כן נחשבים בעינינו לאויבים כל הקמים עלינו לגזול ממנו את חיינו לעיני השמש, וגם מהאורבים עלינו בסתר אנו לוקחים את נקמתנו. והטריט תבינו, כי יקצוף אלהים בראותו את האדם בועט במנחתו? הן מידו קבלנו את רוח חיינו ובידו אנו מפקידים אותה לאספה אליו א). אמנם הגופים כלם עתידים למות, כי נעשו מחמר אובד (עובר, נפסד), אולם הנשמה לא תמות, רק תעמוד לנצח, יען אשר היא חלק האלהים השוכן בגופים. והנה אם יכלה (יבזבז) איש את הפקדון, אשר שם בידו אדם (בשר-ודם), או ישחית אותו (יקלקלנו), הן לנבזה ואיש-כזבים (רמאי) יחשב, ועתה אם יזרה האדם מבשרו את פקדון האלהים, האמנם תחשבו, כי יסתר מעיני העלוב (הַנֶּזֶקֶט ב)? הן לצדק נחשוב לעשות שפטים בעבדים הבורחים, ואם גם נמלטו מידי אדונים נבזים והרודים בהם בפרך, ואנחנו לא נביא עלינו חטאת בברחנו מפני האלהים הטוב בכל האדונים? הטריט תדעו כי הפורשים מן החיים על-פי חקי הטבע, המשלמים לאלהים את המלוה אשר קבלו ממנו במועד אשר בחר הנותן (בעל-החוב) להפריע מהם, אלה האנשים יזכו לשם-עולם וביתם וזרעם יפנו לארך ימים ונשמותיהם הטהורות והישרות (ייראות האלהים) תשפנה בחבל

(*) תרגום חפשי. במקור: „ממנו קבלנו את החיות (ההיות), ואת הפקדון-עוד

(החדון) אנו משיבים לו בחזרה“.

(ב) כלומר: האלחים.

גורלן אשר בקדש־קדשי השמים ומשם תרדנה אל גופות טהורים לתקופת דורות נצחים (לקץ־הימין). ואולם נשמות האנשים, אשר טרפו נפשם בכפם, תרדנה אל השאול (הַדֵּס, גיהנום) מקום צלמות, והאלהים אביהם (שבשמים) יפקוד על בניהם את רשע־אבותיהם. כי את הדבר הזה שנה האלהים, והמחוקק החכם מכל אדם גזר עליו עֲנֹשׁ. ועל־כן חק לנו להשליך את כל השולח יד בנפשו בלי קבורה עד בוא השמש, אף כי אנו חושבים לצדקה לקבור את אויבינו. ומחוקקי עמים אחרים גזרו גם לכרות את זרוע האיש, אשר עשה הדבר הזה, כי משפט היד המפרידה בין הגוף ובין הנשמה להפרד מן הגוף. על־כן, חברי, טוב לנו להישיר את מחשבות לבנו, לבל נוסיף על הרעות, אשר עשה לנו אדם, עוד מעשה רשע להכעיס את יוצרנו. ואם נראה לפנינו רוח והצלח, נפדה את נפשותינו; הן לא חרפה תהיה לנו, אם נושע בידי האנשים, אשר הראינו אותם את גבורתנו במעשים רבים ועצומים כאלה, ואם נגזר עלינו מות — נמות תחת ידי כובשינו. בינו זאת, כי לא אעבור אל מערכת האויבים למען אבגוד בנפשי (למות בידיהם), כי בדבר הזה הלא אסכיל עשות הרבה מהבורחים אשר נפלו אל האויב, כי הם עשו את הדבר להציל את נפשם, ואני אצא לקראת המות, — לקראת מותי אני! ובכל־זאת — מי יתן, כי יטמנו לי הרומאים פת. ואחרי תתם לי את בריתם שלום, אני נכון למות בשמחה מידם, כי עֲנֹם, בחללם את השבועה, יהיה לי לנחמה גדולה משלל רב.

ו. כאלה וכאלה הוסיף יוסף לדבר על לב חבריו, להטותם ממחשבתם הרעה לשלוח יד בנפשם. אולם מרב יאושם הכבידו את אזניהם משמוע, כדרך אנשים אשר זה מזמן הקדישו את עצמם למות. על־כן כעסו עליו מאד ומהרו אליו מכל עברים בחרבות שלופות וחרפו אותו על מרץ־לבו וכל אחד הראה במעשיו, כי יפה את יוסף בחברו מיד. אולם יוסף קרא לאחד בשמו והביט על השני בעין מפקד־מלחמה ואת השלישי אחז בימינו ואל הרביעי דבר תחנונים, כי בצר לו מצא לו דרכים שונים לעורר את רחמיהם עליו וככה מנע את חרבות פלם מדם. כי כדרך החיה, אשר פתרוה הציידים, הפך את פניו בפעם בפעם מול האיש הקרב אליו. וגם בתוך מצרי־המות פחדו היהודים את שר־צבאם והשיבו ימינם אחור, והחרבות נשמטו מידיהם, ורבים, אשר זה עתה הגישו את הלהבה אליו, הורידו אותה מבלי משים.

ו. וגם בעת המצוקה הזאת לא נבצרה מנמה מיוסף; בהאמינו כי האלהים ישמור עליו מרעה, השליך את נפשו מנגד וקרא אל חבריו: אם אחת גזרתם למות, הבו ונפיל גורלות, מי ממנו ימית את חברו. והנלכד בגורל יפול בחרב הבא אחריו, וככה יהיה משפט אחד לכלנו, ולא יטרוף כל איש את נפשו בכפו, והן לא לצדק יהיה הדבר בהנחם איש ממחשבתו

אחרי רצח אחיו, ונפשו תהיה לו לשלל". הדברים האלה נאמנו בעיני האנשים והם נפתו לדבריו להפיל גורלות, וגם הוא אתם יחד. וברצון פשט הזוכה בגורל את צוארו ולהט חרב חברו הבא אחרי, בדעתו, כי עוד מעט ימות גם שר-הצבא. כי יקר מחיים היה להם למות עם יוסף יחד. לאחרונה נשאר אך יוסף עם חברו לבד, —אולי היה זה מקרה ואולי אצבע אלהים, — והוא לא רצה להלכד בגורל ולמות, וגם לא לטמא את ידו בדם אחים, אם ישאר האחרון, ועל-כן פתה את חברו לכרות ברית עם הרומאים ולחיות.

ה. ככה יצא יוסף בשלום ממלחמתו עם הרומאים וגם עם אחיו בני עמו, ונקנור הוליך אותו אל אספסינוס. וכל הרומאים מהרו מעברים לראות את פניו, ושאונו גדול קם בקרב ההמון הרב הנדחק מסביב לשר-הצבא (והיהודי). אלה הריעו בשמחה על מפלתו ואלה צעקו למולו בקול פחדים, ואלה בקעו להם דרך בחוקידי, למען יראוהו מקרוב. והעומדים מרחוק דרשו בקול רם לעשות שפטים באויב, והקרובים אליו זכרו את מעשיו ותמהו על תמורת גורלו. ומשרי-החילים לא היה אף איש, אשר לא שכח עתה את כעסו על יוסף ולא נד לו למראה צרתו. ויותר מכלם רחם טיטוס על יוסף בגלל כח סבלו הגדול בכל הרעות אשר מצאוהו, וגם חמל על שנות עלומיו. למראה האיש הזה, הנמצא עתה בידי אויביו, זכר את גבורתו הראשונה במלחמה, ושם אל לבו את מנת חיי האדם ואת הגלגל החוזר מהרה במלחמה, והבין, כי אין תקומה לכל מעשי איש. על-כן הטת את לב רב האנשים הקרובים אליו לחמול על נפש יוסף וגם היה לו למשען כביר לפני אביו לפדות את נפשו. אספסינוס צוה לשים משמר חזק על יוסף, באמרו לשלח אוהו בקרוב אל גירון. ♦

ט. וכשמוע יוסף את הדבר הזה שלח אל אספסינוס, כי יש לו דבר סוד לספר לו לבד. ואספסינוס הוציא מעליו את כל האנשים, מלבד טיטוס ושני אוהביו, ואז קרא אליו יוסף: „אתה חושב, אספסינוס, כי יוסף הנלכד בידך הוא שבו-מלחמה לבד, אולם באמת אני ציר שלוח לדבר אליך גדולות. הן יודע אני את חקי היהודים ולא נעלם ממני איזוהי דרך-מות ישרה שיקר לו שר-הצבא, ועל כן לא באתי אליך לולא שלחני אלהים. הנה אתה אומר לשלח אותי אל גירון, —למה הדבר הזה? העוד יאריכו ימים גירון ויורשי כסאו וזולתך? אתה, אספסינוס, תהיה קיסר, הנה שליט-יחיד אתה, ועמך טיטוס בנך. ולא רק אדון לנפשי תהיה אתה הקיסר, כי-אם גם אדוני היבשה והים וכל זרע האדם. ואני נוטל עליך לחוק עלי את המשמר, למען עשות בי נקמות בהגלותך, כי דברתי תעותעים באזניך בשם אלהים". בדבר יוסף את זאת לא רצה אספסינוס להאמין לו לראשונה, באמרו בלבד, כי בחר לו יוסף דרכי ערמה, להציל את נפשו, אולם מעט מעט התעוררה

בו האמונה, כי כבר הטא אלהים את לבו לבקש לו את הממשלה והראה לו את שרביט המלוכה באותות ובמופתים אחרים, וגם שמעה אזנו, כי קמה נבואת יוסף בדברים רבים. ומאוהבי אספסיוס, אשר שמעו את הסוד, אמר האחד, כי הוא משתאה ליוסף, מדוע לא נבא גם על מפלת יודפת ולא צפה כי יפול בשבי הרומאים, הלא זה האות, כי בדה את דבריו, להסיר את החמה מעליו. ויוסף ענה, כי באמת נבא ליושבי יודפת, אשר מקץ ארבעים ושבעה יום יפלו בנופלים והוא יתפש חי. אספסיוס צוה לחקור את הדבר חרש מפי השבויים ומצא, כי כנים דברי יוסף, ומני אז האמין בנבואותיו. אמנם לא פדה את יוסף ממשמר ולא התיר את אסוריו, אך נתן לו בגדי כבוד והעניק לו דברי-חפץ שונים בעין יפה והאיר לו את פניו מן היום ההוא והלאה, וטיטוס הרבה גם הוא כבוד וליוסף.

פרק חשיעי

יפו נכבשה וסבריה הסגירה את עצמה בידי האויבים.

א. וביום הרביעי לחדש פנימוס (תמוז) שב אספסיוס אל עכו ומשם נסע אל קיסריה, אשר על שפת הים, היא העיר הגדולה בכל ערי יהודה ורב יושביה הם יונים. בני העיר קדמו את צבא הרומאים ואת המפקד הראש בברכות נצחון ובתרועת ששון מאהבתם את הרומאים ועוד יותר משנאתם ליהודים המנצחים, והמונים המונים נוסדו על יוסף ודרשו לעשות לו משפט מות. ואספסיוס ידע, כי הבקשות האלה יצאו מפי המון נבער, ולא שם אליהן את לבו והיה כמחריש. ושני לגיונות הושיב אספסיוס בקיסריה לימי הגשמים, כי ראה את העיר נוחה לדבר הזה, ואת הלגיון החמשה-עשר שלח אל בית-שאן, לבלי יהיה כל הצבא לטרף על קיסריה, כי בעיר הזאת, הבנויה בעמק על שפת הים, החם בימות הגשמים הוא נעים ומשיב נפש ובימות הקיץ הוא קשה עד למחנק.

ב. בימים ההם התקבצו אנשים רבים, אשר גרשו מן הערים לרגלי המלחמות מבית ואשר נמלטו ממהפכת האויב, ובנו את העיר יפו החרוטה בידי צסטיוס לעיר משגב להם. ויען אשר נבצר מהם לפשט על מקומות היבשה, אשר נלחמו עליהם האויבים, על-כן שמו את פניהם לשד הים. הם בנו להם ספינות שודדים רבות. והרבו לעשות שד וחמס בדרך הים אשר בין סוריה וכנען (פיניקיה) ובין ארץ מצרים, עד אשר לא יכלה עוד אניה להפליג בים הזה מפחדם וממוראם. וכאשר הגיע שמע עלילותיהם לאזני אספסיוס, שלח על יפו אנשי-צבא רוכבים ורגלים, והם באו אל העיר בלילה,

כי לא נמצא בה משמר, יען אשר שמעו בני העיר, כי צבא הרומאים הולך וקרב ולא נועזו לעצור את שונאיהם ביד חזקה, רק ברחו אל אניותיהם ולנו שם, הרחק ממטחי קשת.

ג. ולעיר יפו אין נמל מתכונת המקום, כי שפת הים היא שם כמעט שורת-רכסים ישרה, ורק משני קצותיה היא מתעקלת מעט. שתי הקרנות האלה הן צוקי סלעים גבוהים וראשי סלעים בולטים אל תוך הים, ושם נראו עוד כבלי אנדרומדה ומעידים, כי ספור-הפלא (תמחוס) הזה הוא עתיק לימים, ורוח הצפון סוער בכח לקראת החוף ומעלה משברים חזקים לפני הסלעים העומדים לו למעצור! ועל-כן קשה מפרץ-הים הזה ליורדי האניות מרחבי הים. במקום הזה עמדו הפעם אנשי יפו בספינותיהם, ופתאום קם עליהם רוח סערה לפנות בקר, הוא הנקרא בפי יורדי הים הזה בשם „רוח הצפון השחור“, והטביע ספינות רבות בהתנגחן אשה עם רעותה, וספינות אחרות נפץ אל הסלעים. ורבים לא מצאו עצה בלתי-אם להמלט נגד הזרם אל לב הים, כי יראו מצוקי הסלעים אשר בחוף ומהרומאים העומדים עליהם, ושם כסו עליהם גלי הים, אשר עלו למרום בסערה. הנמלטים לא מצאו מקום מנוס וגם הנשואים על עמדם לא הצילו נפשם, כי כח הסערה דחף אותם מתוך הים אל החוף, והרומאים הדפו אותם מן העיר. ונוראה היתה צוחת האנשים בהתנגח הספינות ביניהן, ונורא היה קול נפץ הספינות, ורבים מן ההמון הגדול מצאו להם קבר בגלי הים, ורבים נפצו במפלת הספינות, ורבים נפלו על חרבם, כי קל היה להם המות הזה מרדת אל מצולת הים. אולם רב האנשים נסחפו בזרם הים ונפצו אל צוקי הסלעים, עד אשר אדם הים מדמם למרחוק, והחוף מלא חללים. וכאשר חתרו פליטים והגיעו אל החוף, קמו עליהם הרומאים והמיתום, ומספר הפגרים, אשר הקיא הים, היה ארבעת אלפים ומאתים. ואחרי אשר כבשו הרומאים את העיר בלי מלחמה הפכו אותה לשממה.

ד. ככה נפלה העיר יפו בידי הרומאים שנית, אחרי עבור זמן קצר. ולמען אשר לא יתקבצו שודדי-הים במקום הזה שנית, הקים אספסינוס מחנה במקום מצודת העיר והציג שם חיל רוכבים עם רגלים. על הרגלים צוה להשאר במקום ההוא ולשמור את המחנה, ואת הרוכבים שלח לפשט על הכפרים הסמוכים וערי הפרוות מסביב ליפו להשחיתם, הם מלאו אחרי מצותו ופשטו יום יום על הארץ עד אשר הכריחו את יושביה והשמו את קלה. ה. וכאשר הגיע אל ירושלים שמע האסון אשר מצא את יודפת, לא רצו רבים לראשונה להאמין בדבר הזה, כי נורא היה האסון מהכיל וגם לא נמצא עדי-ראיה לדבר. כי לא נשאר אף פליט אחד להביא את הבשורה הרעה הזאת, רק מאליה נפוצה השמועה על מפלת העיר, כדרך כל מעשה

נורא, אך כעבור זמן קצר נגלתה האמת מפי בני המקומות הקרובים והיתה חזקה מן הספק (נעלה מכל ספק) בעיני כל. ועל המעשים שהיו עוד נוספו דברים אשר לא כן, והגד ליושבי ירושלים, כי גם יוסף נפל חלל בעת מפלת יודפת. ולשמע הדבר הזה היה אבל גדול בירושלים, כי על יתר ההרוגים בכו רק הקרובים אליהם משפחות משפחות, ואולם המספד על שר-הצבא היה לאבל לכל העם. ובעוד אשר נשאו אלה נהי על אנשי ברייתם, ואלה על קרוביהם ואלה על אוהביהם, בכו כל יושבי ירושלים על מות יוסף. והנהי והאבל לא חדלו שלשים יום. ורבים שכרו להם מקוננים לענות בחלילים לקינותיהם.

ה. אולם ברבות הימים נגלתה כל האמת ונודעו הדברים הנעשים ביודפת לאשורם ויושבי ירושלים הָרָאוּ לְדַעַת, כי שוא היתה השמועה על מות יוסף וכי הוא חי וגם גדול כבודו בעיני הרומאים מכבוד יתר השבויים. ועתה חזקה עברתם על יוסף החי, כחזק אהבתם הראשונה אליו בהחשבו לַמָּת בעיניהם. אלה חרפו אותו על מַרְךְ-לָבוּ ואלה — על בגד-מַעֲלֹ, וכל העיר מלאה גדופים וקללות, אשר נשפכו על ראשו. כי המכות הוסיפו עוד לַהֲרִיגֵי את היהודים ומפלותיהם הציתו את חמתם עד להשחית. כי האסון, המלמד את האנשים הנבונים לַהֲזַהֵר לַנַּפְשָׁם ולשִׁמּוֹר עֲלֵיהֶם לִבֵּל יָפְלוּ שְׁנֵית בַּפֶּה, היה לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם (לְמִקּוֹר א) רעות חדשות וקץ צרה אחת היה להם לראשית צרה שנייה. ועוד גדל כעסם על הרומאים, כי בקשו לַהֲנַקֵּם גַּם בְּיוֹסֵף בַּעֲשׂוֹתָם בָּהֶם נִקְמָה. אלה המהומות היו בירושלים בימים ההם.

ו. ואספסינוס אמר לתור את מלכות אגריפס, כי המלך בקש מידו את הדבר, ברצותו לקבל את פני המפקד יחד עם כל חיָלָיו בביתו בכל עֶשֶׂר מַלְכוּתוֹ וגם לַרְפֹּא בַּעֲזָרְתוֹ לַנִּגְעֵי מַמְשָׁלְתוֹ. עַל-כֵּן נִסַּע אֶסְפָּסִינוֹס מְקִיסְרִיָּה, אֲשֶׁר עַל שַׁפַּת הַיָּם, אֶל קִיסְרִיָּה, הַנִּקְרָאָה עַל שֵׁם פִּלִּיפּוֹס, וּשֶׁם נָתַן מְנוּחָה לַחֵילָיו עֲשָׂרִים יוֹם וְהוּא עֹשֶׂה מִשְׁתֵּה כָּל הַיָּמִים וגם הַקָּרִיב לָאֱלֹהִים זִבְחֵי תוֹדָה עַל נִצְחוֹנוֹתָיו. בַּעַת הַהִיא הִגִּיעָה אֵלָיו הַבִּשּׁוּרָה, כִּי קָם מֶרֶד בַּעִיר טַבְרִיָּה וגם הַעִיר טְרִיכִי הַתְּקוּמָמָה, — וּשְׁתֵּי הָעָרִים הָיוּ חֵלֶק מִמַּלְכוּת אַגְרִיפָּס — וְעַתָּה מִצֵּא רֹאש־הַצָּבָא שַׁעֲת־הַפֶּשֶׁר לְצֵאת עֲלֵיהֶן לַמַּלְחָמָה, בֹּאמְרוּ לַחֲכִנְיָע כִּלִּי־אֵת הַיְּהוּדִים בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וגם לַהֲקִים שְׁלֹם לַאֲגְרִיפָּס בִּשְׁתֵּי הָעָרִים הָאֵלֶּה חֵלֶף נִדְבַת רוּחוֹ. הוּא שָׁלַח אֶת טִיטוֹס אֶל קִיסְרִיָּה וְאֲשֶׁר עַל שַׁפַּת הַיָּם, לַהֲבִיא אֶת הַצָּבָא הַחוּגָה שֶׁם אֶל בֵּית-שָׁאן, הִיא הַגְּדוֹלָה בְּכָל עֶשֶׂר הָעָרִים (דְּקִפּוֹלִיס) וְהַקְּרוּבָה אֶל טַבְרִיָּה, וּשְׁמָהּ בָּא גַם הוּא וְאֶסְפָּס אֵלָיו אֶת

(*) במקור: „ἀνέτρον, „למרכבו“.

בנו עם צבאו ויצא בראש שלשה לגיונות וחנה במרחק שלשים פרסה מטבריה במקום נראה לעיני המורדים ושמו צנבריי (סנברייס). הוא שלח את נָרְיָנוס שר־העשרה עם חמשים רוכבים לדבר שלום עם יושבי העיר (טבריה) ולהטות את לבם לבוא עמו בברית, בשמעו כי בני העיר רודפים שלום ורק מורדים מתי־מספר מושכים אותם להלחם בעל־כרחם. נָרְיָנוס הגיע אל קרבת החומה וירד מעל סוסו וגם הוריד את הרוכבים הבאים עמו מעל סוסיהם, לבל יחשבו בני העיר, כי בא להתגרות בהם מלחמה. אולם עוד טרם פתחו הרומאים את פיהם, הגיחו עליהם מן העיר גבורי המורדים בכל־ינשקם, ובראשם עמד איש ושמו יהושע בן שפט (נ"א: טופא) א, ראש גדוד השודדים. גם אלו בטח נָרְיָנוס, כי תהיה ידו על העליונה, לא ערב את לבו לעבור על מצות ראש־הצבא ולהלחם, ומה גם הפעם, כאשר היתה רעה נגד פני אנשיו המעטים, אשר לא התכוונו להלחם בשונאים הרבים המוכנים לקרב, ומלבד־זאת נבהל מעו פני־היהודים, אשר לא עלה על לבו, ועל־כן עזב יחד עם חמשת אנשיו את הסוסים וברח ברגל. ואנשי יהושע הביאו את הסוסים העירה בתרועת נצחון, כאלו כבשום מהרומאים במלחמה ולא במרמה.

ה. זקני העם ונשואי־הפנים אשר בטבריה יראו את הדבר הזה וברחו אל מחנה הרומאים והלכו יחד עם המלך ונפלו לרגלי אספסינוס להתחנן על נפשם. הם הללו את פניו, לבל יסיר חסדו מאתם ולא יפקוד את עון תעתועי אנשים מעטים על יושבי העיר בָּלָה, רק יחמול על העם הדורש את שלום הרומאים כל הימים וינקם בחיבי־המרד לבד. כי לולא שמרו המורדים על יושבי העיר עד היום הזה, אזי כבר מהרו אלה לזכות ברית עם הרומאים. ראש־הצבא הטח את אזניו לדברי התחנונים האלה, אף כי חרה אפו בכל יושבי העיר לשמע שֶׁל הסוסים, כי ראה גם את אגריפס חרד מאד לשלום העיר. ואחרי אשר כרתו הזקנים האלה ברית שלום בין יושבי העיר ובין הרומאים, הבינו יהושע ואנשיו, כי לא יוכלו עוד לשבת במנוחה בטבריה וברחו על נפשם אל טריכי. וכעבור יום אחד שלח אספסינוס לפניו את טַרְיָנוס עם רוכביו אל ראש הגבעה (ממול טבריה) להתבונן משם אל יושבי העיר, אם בָּלָם רודפים שלום באמת. וכראות טַרְיָנוס, כי נאמן העם בברית הזקנים אשר בקשו עליו רחמים, לקח עמו את צבאו ופנה אל העיר. ויושבי טבריה פתחו את שערי עירם לפניו ויצאו לקראתו בקול ברכה וקראו לו בשם

א) במקומות אחרים נקרא בן צפאי (למעלה, ספר ב, כ"א, ג; חיי יוסף, י"ב).

אך ספק הוא, אם הוא בעצמו האיש מורע הכהנים הגדולים המוזכר למעלה, ספר ב, כ, ד, כי זה נשלח אל ארץ אדום.

מושיעם ומיטיבם. וכאשר נדחקו אנשי-הצבא הבאים אל העיר, כי היו מבואה צרים מאד, צוה אספסינוס לפרוץ בחומת הדרום ולהרחיב את המבוא לאנשי-צבאו. הוא נשא את פני אגריפס וצוה על אנשי-צבאו לבלי ישלחו ידיהם בבזה ולא יעשו רעה ליושבי העיר, ולמען אגריפס חמל על חומת טבריה ולא הרס אותה כליל, אחרי אשר ערב המלך לפניו את יושבי העיר, כי ישמרו את ברית אמונתם לרומאים כל הימים. ככה השיב אספסינוס אליו את העיר הנדחת, אשר מצאו אותה צרות רבות.

פרק עשירי

כבוש טריכי. ציור הירדן וים גנוסר.

א. ואחרי הדברים האלה יצא אספסינוס את פני העיר וחנה בינה ובין טריכי בתוך. הוא צוה להקיף את מחנהו במצודה חזקה, בחשבו מראש, כי יתמהמה במקום הזה לרגלי המלחמה. כי אל עיר טריכי התאספו כל המורדים, בבטחם במשגב העיר הבצורה הזאת וביאור הנמצא בקרבתה, הנקרא בפי יושבי המקום בשם ים גנוסר (ים כנרת). כטבריה, ככה גם העיר הזאת בנויה לרגלי הר וגם עליה סוכך היאור, ומכל עברים בצר יוסף את חומותיה, ורק טבריה היתה חזקה ממנה, יען כי את המצודה הסוגרת על טבריה הקים יוסף בראשית המרד כאשר היה לו עוד כסף וחיל למכביר, אולם טריכי קבלה רק את שירי נדבת לבו. ולבני העיר היו סירות (ספינות) רבות ביאור למצא שם מנוס כאשר ינגפו במלחמתם ביבשה וגם היו מוכנות למלחמת-הים לעת מצא. וכאשר בצרו הרומאים את מחנם לא נבהלו אנשי יהושע מפני המון-האויבים הרב ולא מפני טכסיסיהם הטובים ומהרו להלחם בהם, ובעלותם עליהם פתאם הפיצו את עושי המלאכה והשחיתו חלק ממעשה ידיהם; וכאשר ראו, כי אנשי-הצבא המזינים (כבדי הנשק) מתאספים לצאת לקראתם, פחדו פן תמצאם רעה ומהרו לברוח אל אחיהם, והרומאים רדפו אחריהם ולחצו אותם אל הספינות. והם הפליגו אל מקום, אשר יכלו להשיג משם את הרומאים בקלעיהם ושם הטילו את עגני ספינותיהם וסדרו אותן במערכה, להלחם מהן בשונאים העומדים על היבשה. וכשמוע אספסינוס, כי נאספו המורדים בהמון גדול במישור אשר לפני העיר, שלח שמה את (טיטוס) בנו עם שש מאות מבחירי רוכביו.

ג. וטיטוס הכיר, כי חיל האויבים רב ועצום ממנו ושלח אל אביו לאמר, כי דרוש לו צבא גדול יותר. ובראותו, כי רבים מרוכביו נושאים את נפשם להלחם עוד בטרם תבוא עזרתם, אבל נמצאו ביניהם מתי-מספר הפוחדים

במסתרים מפני המון היהודים הרב, עמד במקום גבוה ולמען ישמע קולו למרחוק וקרא אל צבאו לאמר: „רומאים! בפתח דברי נאה לי להזכירכם את מוצאכם, למען תשימו אל לבכם מי אתם ובמי אתם עתידים להלחם. הן מזרוע גבורתנו לא נמלט אף אחד מגויי הארצות. רק היהודים האלה — ובוה נדבר בשבחם — לא חדלו להלחם בנו גם אחרי כל מגפותיהם עד היום הזה, ונורא יהיה הדבר, אם הם יתעודדו אחרי נפלים ואנחנו נייעף בנצחונותינו! אני רואה בשמחה את פניכם, המפיקים עז והאות-מלחמה, אולם אני ירא, פן יפיל ההמון הגדול הזה את פחדו על אחדים מכם במסתרים. ואלה האנשים ישיבונא אל לבם עוד הפעם מי הם ולקראת מי הם עומדים במערכה. אמנם היהודים האלה מרינפש מאד ואינם יראים מפני המות, אולם הם נבערים מדעת טכסיסי מלחמה, כי לא למדו ידיהם לקרב, ועל-כן נאה להם שם אספסוף (אכלוס) משם צבא. והאם עלי להפטיר דברים באזניכם על דעת המלחמה אשר לנו ועל הסדר השיט במערכותינו? הן בעת השלום אנו לבדנו למדים ידינו לקרב, למען אשר לא נשקול בעת המלחמה את מספרנו נגד מספר צרינו. ומה תועיל לנו עבודתנו בצבא כל הימים, אם תלך כחלק נלחם באנשים שלא עבדו בצבא? ושימו עוד אל לבכם, כי אתם יוצאים למלחמה בנשק כבד נגד שונאים קלי-הנשק ואתם רוכבים על סוסים והם יוצאים לקראתכם ברגל ומפקדיכם נמצאים אתכם בקרב והם באים בלי ראש ומנהל. וזכרו, כי המעלות הטובות מרבות את מספרכם כהנה וכהנה, ומגרעות שונאיכם ממעטות את ערך מספרם מאד, כי לא מספר האנשים — ואם גם כלם בני-חיל — מכריע את גורל הקרב, כי-אם גבורת הלוחמים, אף אם הם מתי-מספר, כי קל להם לעמוד במערכה ולחזק איש את רעהו, ואולם הצבאות הגדולים מרבים להזיק לעצמם מאשר לשונאיהם. והנה עז-נפש ואמץ-רוח ויאוש יוצאים לפני מערכות היהודים והרגשות האלה מתחזקים בעת ישועה, אך בעת מכשול קטן ידעו כליל. ואנחנו נלחם בגבורה ובמשמעת וברוח נדיבה, אשר תעלה למעלה בעשותנו חיל וגם לא תפול עלינו בעת כשלון. — ודעו גם, כי גדולות אתם מבקשים במלחמה הזאת מאויביכם היהודים. הם מחרפים את נפשם להלחם בעד חרותם ובעד ארץ מולדתם, ואנחנו — היש לנו דבר גדול מכבוד שמנו, פן יאמר האומר, כי אחרי אשר הכנענו את כל עולם הישוב אספנו ידינו מן היהודים, באשר הם אנשים כערכנו. והתבוננו, כי אין לנו לירא פן תהיה מכתנו אנושה. הן רבים באים לעזרנו והם קרובים אלינו, אולם עוד יש לאלי-ידנו למהר ולארות את פרי הנצחון הזה ועלינו להחיש את מעשנו בטרם יבואו העוזרים, אשר שלחם אבי אלינו, למען אשר לא יתערב זר בנצחוננו ובוה יגדל שמנו ביתר שאת. ואני חושב, כי השעה הזאת היא שעת הדין לאבי ולי ולכם, כי

היא תראה, אם הוא ראוי לנצחונותיו הראשונים ואם אני ראוי להיות בנו ואם אתם אנשי-הצבא הראויים לי. הן דרך אבי להכות את שונאיו תמיד ואני לא אערב את לבי להראות את פניו בנוסי מהמלחמה. והאם לא תבושו גם אתם בהנגפכם לפני שונאיכם למראה עיני מפקדכם היוצא לפניכם במלחמה? דעו וראו, כי אחרף את נפשי לצאת לפניכם ואתנפל לראשונה על האויב. ואל-נא תשארו אתם מרחוק, בטחו בי, כי באלהים אנבר חילים והאמינו, כי רק על הדרך הזה תהיה תפארתנו ולא בהלחמנו עם אויבינו מרחוק!"

ג. וכדבר טיטוס את זאת נפלה רוח אלהים על האנשים, עד אשר התעצבו אל לבם בראותם, כי בא אליהם טרינוס עם ארבע מאות רוכבים לעזרה עוד לפני המלחמה, וחשבו כי בצאתו אתם יחד בקרב ימעיט את ערך נצחונם. ומלבד טרינוס שלח עוד אספסינוס את אנטוניוס קילון עם אלפים רובי-קשת וצוה עליהם לכבוש את ההר אשר ממעל לעיר ולגרש את העומדים על החומה. וסילון ואנשיו עצרו את היהודים אשר בעיר, האומרים לצאת לעזרת אחיהם אל השדה, וטיטוס היה הראשון אשר קפץ על סוסו אל תוך מחנה אויביו, ואחריו מהרו כל אנשיו בצעקה ובתרועת מלחמה להתפשט לארך המישור, אשר נמצאו בו האויבים, ועל-כן נדמו בעיני הרואים, כי גדלו ועצמו במספרם. והיהודים נבהלו מפני זעף הרומאים ומפני טכסיסי מלחמתם, ובכל-זאת נסו לעמוד על נפשם שעה קלה בפני האויב המשתער עליהם, עד אשר הפנו ערף מפני רמחי הרוכבים והלם עקבות סוסיהם הרבים. טבח גדול היה בהם בכל מקום והפליטים נפוצו וכל אחד מהר לברוח אל העיר כל עוד נפשו בו. וטיטוס רדף אחריהם, את אלה הכה מאחור והמיתם ואת אלה הפיץ בהתלקטם יחד ואת אלה הדביק והכם מפנים. ורבים כשלו איש ברעהו והוא התנפל עליהם והמיתם וסגר על כלם את הדרך במנוסתם אל החומה והשיב אותם אל השדה, עד אשר בקעו להם דרך בחזקת-היד בכח המונם הרב ונמלטו מידו אל העיר.

ד. ובקרב העיר קדמה את פניהם מחדש מריבה גדולה. כי אזרחי טריכי חמלו על רכושם ועל עירם ולא רצו להלחם ברומאים מבראשונה, ומה גם עתה אחרי המפלה. אולם המון הפליטים הזרים הכביד את ידו עליהם, ומספרם היה רב ועצום. וכאשר גדל האף ביניהם קמה צעקה גדולה ומהומה, וכמעט היתה חרב איש באחיו. והשאון הזה הגיע עד אזני טיטוס, אשר עמד קרוב לחומה, והוא קרא בקול: "הנה השעה היא שעת רצון, ולמה אתם מחשים, אנשי-צבאי, כאשר הסגיר אלהים את היהודים בידינו? צאו וקחו לכם את הנצחון, הטרם תשמעו את הצעקות האלה? מלחמת-

אחים פרצה בין הפליטים, אשר נמלטו מדינו. לנו היא העיר, אם נחיש מעשנו! אמנם מלבד החפזון דרוש לנו עמל ועז-נפש — אך כל דבר גדול אינו נקנה רק על-ידי סכנה, ועלינו להקדים את המעשה בטרם ישלימו האויבים יחד — כי האנס יקים שלום ביניהם מהרה — ובטרם יבואו גם אחינו לעזרתנו, — למען אשר נוכל להתפאר, כי אנחנו המעטים הפינו את ההמון הגדול הזה וידנו לבדה כבשה את העיר.

ה. לדברים האלה עלה טיטוס על סוסו וירד למטה אל היאור וחצה את המים, להבקיע אל העיר ראשונה, ואחריו מהרו כל הרוכבים אשר לו. ופחד גדול נפל על שומרי החומה למראה עז-הרוח של טיטוס, ואיש לא עצר כח לעמוד בפני הרומאים ולהניא את מחשבתם. ואנשי יהושע עזבו את משמרותיהם, אלה ברחו דרך היבשה ואלה רצו אל היאור לקראת אויביהם ונפלו בחרב; אלה נהרגו בעלותם על הספינות ואלה בנסותם לשחות ולהדביקן אחרי הפליגן ביאור. וטבח גדול היה בקרב העיר, כי הזרים, אשר לא מצאה ידם להמלט, נהרגו בעדם על נפשם בפני השונאים, ויושבי העיר נרצחו, אף כי לא שלחו ידיהם אל החרב. כי הם קוו לכרות ברית עם הרומאים ובטחו בתם לבם, כי לא היתה ידם עם חפצי המלחמה, ועל-כן לא לקחו חלק בקרב ועמדו מרחוק (ובכל-זאת הכו בהם הרומאים), עד אשר כלה טיטוס להמית את החיבים, וחמל על יושבי המקום והשיב את חרבו אל תערה. והבורחים אל היאור שמעו, כי נלכדה העיר, והפליגו במים רחוק מן השונאים מאד.

ו. וטיטוס שלח רוכבים אחדים לבשר לאביו את מפעלו. ואספסינוס שמח על גבורת בנו ועל נצחונו והאמין, כי בדבר הזה בצע חלק גדול מהמלחמה, ובא אל העיר וצוה להקיף עליה ולשמור את כל מוצאיה, לבל ימלט משם פליט, ונתן פקדה להמית כל איש היוצא מן העיר. וביום השני ירד אל היאור וצוה לבנות ספינות-שיט, להלחם מהן עם הבורחים, והספינות נבנו במהרה, כי היו שם עצים רבים והמון אנשי-מלאכה.

ז. והיאור הזה נקרא גנוסר על שם הארץ הקרובה אליו (עמק גנוסר). ורחבו ארבעים ריס וארכו מאה וארבעים. ומימיו מתוקים וטובים לשתות, כי הם דקים (צלולים) ממי האגמים הגסים (העכורים) וגם טהורים (זכים). כי מכל עבריו מקף היאור חוף יבש וחול. ומזג המים השאובים הוא טוב, כי הם נוחים (חמים) ממי נהרות וממי מעינות ועם זה הם קרים תמיד ממי יאורות רחבי-ידיים כיאור הזה. והמים הנשארים מגלים בחוף קרים כמי שלג, וככה עושים יושבי הארץ (בשאבם את המים) בלילות הקיץ. ומיני הדגים השורצים בקרב היאור שונים בטעמם ובמראיהם מהדגים אשר בכל מקום. ומימי-הירדן חותכים את היאור בתוך. למראה-עין מקור הירדן

נמצא על-יד פְּנִיאַס (פְּנִיּוֹן, פְּמִיס), ובאמת הוא פורץ מן הברכה הנקראה בשם הקערה (פיצלי) ושוטף שמה (אל פניאס) מתחת לאדמה והברכה הזאת נמצאה בואכה ארגב (טרכון) ורחוקה מאה ועשרים ריס מקיסריה והיא קרובה לדרך המלך מימין. ועל מראָה מסביב נקראה הברכה העגלה קערה. ומי הברכה מגיעים עד גבה שפתה ואינם שוקעים למטה לַיִלֹס וגם אינם משתפכים על גדותיה, ואיש לא ידע לפנים, כי מן הברכה הזאת יוצא הירדן, עד אשר בא פיליפוס נסיך ארץ טרכון וגלה את הדבר במופת. הוא זרה מן על-פני הקערה, ואחרי-כן מצא, כי נסחף המץ אל פניאס, אשר שם בקשו הראשונים את מקורות הירדן, ובמקום ההוא צף על-פני המים. ופניאס הוא מקום יפה-נוף, והמלך אגריפס הוסיף עוד תפארה על הדר תכונתו, כי קשט אותו בכל עשר מלכותו. ומתמעה הנמצאה פה יוצא הירדן החוצה ונראה לעינים, ואחרי-כן הוא עובר את הברכות והאגמים על-יד יאור סמך („ימא דסמכא“—סמכוניטיס, עכשו חוֹףָה), ומשם הוא שוטף מאה ועשרים ריס, ובקרבת עיר יוליס הוא משתפך אל ים גנוסר וזורם בתוך, ובצאתו משם הוא עובר מהלך רב בערבה (ערבת הירדן) ונופל אל ים המלח (ים-הכפר — אספליטיס).

ה. ולארך יאור גנוסר משתרעת ארץ הנקראה גם היא בשם הזה (עמק, בקעת גנוסר), והיא נפלאה בתכונתה וביפיה. ואדמת הארץ הזאת שְׁמֵנָה, ועלי-כן לא יחסר בה כל צמח האדמה ויושביה נטעו בה כל מיני מטעים. כי מזג האויר הטוב נוח לצמחים שונים זה מזה (בתכונתם). ופה צומחים לאין-מספר אגוזים, הדורשים להם קרה יותר מכל הנטעים, ועל-ידם עולים תמרים, היונקים את להט השמש, ובקרבת אלה ואלה גדלים עצי-תאנים ועצי-זיתים, אשר יפה להם האויר המקצץ, עד אשר יאמר האומר, כי הטבע חגר את כל כחותיו לחבר פה את כל המינים השונים הנלחמים זה בזה, וגם תקופות השנה מקנאות אשה ברעותה וכל אחת רוצה לכבוש את הארץ לעצמה. ואדמת הארץ מצמיחה את הפרות השונים האלה למיניהם בדרך נפלאה — ועוד יותר מזה — היא שומרת עליהם כל השנה. מלכי כל עצי פרי, הגפן והתאנה, נותנים את פריהם תשעה חדשים רצופים בשנה ויתר פרי-העץ הולך ובשל אתם זה אחר זה כל ימי השנה. ומלבד מזג האויר הטוב, עוד מקור נאמן וחזק מביא ברכה לארץ, הוא הנקרא בפי יושבי המקום בשם כפר נחום. ויש חושבים את המקור הזה לאחד מעורקי (גידי) יאור מצרים (גילוס), כי הוא מגדל דג כתבנית עורב-המים אשר ביאור אלכסנדריה. והארץ הזאת משתרעת לארך ים גנוסר שלשים ריס ורחבת עשרים ריס. אלה תכונות המקום הזה.

ט. ואחרי אשר הוכנו כל ספינות-המלחמה הושיב בהן אספטינוס מספר

אנשי-צבא, אשר תמצא ידו להכות את הבורחים אשר על היאור. והיהודים אשר נדחפו אל הסירות לא יכלו עוד לחתור אל היבשה, למען המלט על נפשם, כי שם ארבו להם צריהם בכל מקום, וגם לא להלחם עם שונאיהם פנים בפנים, כי סירותיהם היו קטנות כדרך סירות השודדים ולא היה בהן כח לעמוד בפני ספינות האויבים, וגם האנשים מתייחסו כאלה אשר בכל אחת הסירות פחדו לגשת אל הרומאים הרבים, אשר עמדו צופים יחד. הם סבבו מרחוק את הספינות, ויש אשר קרבו אליהן מעט והשליכו אבנים ברומאים ממרחק או עברו עליהם, למען הכותם מקרוב. אולם גם בזה וגם בזה הרבו לעשות רעה לעצמם. כי בהשליכם אבנים לא השיגו דבר, מלבד אשר צללו כלי-נשק שונאיהם כל פעם אשר פגעה בהם האבן, — ולעצמתי זאת שמו עצמם למטרה לקלעי הרומאים, ואלה אשר נועזו לגשת אל הרומאים נפגעו בטרם עשו רעה לרומאים וטבעו עם סירותיהם יחד במצולה. וכאשר נסו היהודים לבקוע להם דרך בין האויבים נדקרו רבים ברמתיהם, ויש אשר קפצו הרומאים בחרב שלופה אל סירותיהם, וגם הקיפו סירות אחדות ולקחו אותן בשבי על האנשים היושבים בהן. והטובעים הצפים על-פני המים נהרגו בהצי האויבים או נחנקו תחת פבד ספינותיהם, וכאשר אחז איש אובד-עצה בקיר ספינת האויב, קפצו הרומאים את ידו או כרתו את ראשו. ורבים היו חללי היהודים אשר ספו בכל מיני מיתת, והנשארים גלחצו בדרך מנוסתם אל היבשה בידי הרומאים, אשר פתרו את סירותיהם וסגרו עליהם את הדרך ודקרו רבים מהם בעודם בתוך היאור, ורבים הספיקו לעלות על היבשה והרומאים התנפלו עליהם והמיתום שם. וצבע היאור היה אדם מדם וכלו היה מלא חללים, כי לא נמלט איש. ובימים הבאים עלתה צחנה נוראה בכל הארץ מסביב, ואים היה המראה לעינים. כי החוף היה מלא שברי ספינות מנפצות וגם פגרי-אדם נפוחים, אשר נשחתו מלהט השמש ונרקבו והשחיתו את האויר, עד אשר לא היתה הצרה הזאת לאבל ליהודים בלבד, כי-אם גם לזרא לרומאים. זה היה קץ מלחמת המים. ומספר חללי היהודים יחד עם הנופלים בעיר לראשונה היה ששת אלפים וחמש מאות א).

י. ואחרי המלחמה ישב אספסינוס לכסא משפט בטריכי. הוא הפלה בין יושבי המקום ובין ההמון הזר, אשר הבין, כי ממנו יצאה המלחמה, ושאל בעצת שרי-צבאותיו, אם לתת חנינה גם לזרים האלה. ושרי-הצבא אמרו, כי יגרום רעה לעצמו, בתתו להם את נפשותיהם לשלל, יען אשר לא יוכלו האנשים הגולים ממשכנותיהם לישבת במנוחה אחרי צאתם לשלום,

(א) ניוה : חמשת אלפים ושבע מאות.

ובכל מקום אשר ימצאו מנוס יכבידו את ידם על האזרחים לשלחם וברומאים. גם אספסינוס ידע, כי לא יאות להציל את האנשים ממות, כי אחרי מנוסתם יקומו במציליהם, ובקש לו דרך להעביר אותם מן העולם. הוא ראה, כי בהמיתו אותם באותו מעמד יביא עליו מלחמה ביושבי הארץ, כי לא יוכלו להטות שכמם לסבול, בראותם ברצת המון גדול כזה המבקש רחמים, וגם לא מלא לבו לשלח את האנשים בברית שלום ולהתנפל עליהם במעל. ואחרי־כן חזקו עליו דברי אוהביו, אשר אמרו, כי לא יאשם כל העושה תועבה ליהודים א) וכי יש לתת את הבכורה לדבר המועיל על הדבר הנאה (היא), אם לא יכוננו שניהם יחדו. בשפתי מרמה נתן אספסינוס לאנשים חנינה וצוה עליהם ללכת בדרך העולה אל טבריה לבד. האנשים האמינו לדבר אשר אליו נשאו את נפשם ויצאו עם רכושם בבטחה בדרך אשר צוה עליהם. אולם הרומאים כבשו את כל הדרך העולה אל טבריה ולא נתנו לאיש לנטות הצדה, וככה סגרו אותם בעיר. ואחרי־כן בא אספסינוס והציג את פלגם במקום המרוץ (האצטדיון) וצוה להמית את הזקנים והאנשים אשר לא יצליחו למלאכה, ומספרם כאלף ומאתים. ומן הצעירים הבדיל את גבורי החיל, כחמשת אלפים איש, ושלח אותם אל נירון לאִיסְתָמוֹס ב), ואת יתר העם, כשלשים אלף וארבע מאות איש, מכר לעבדים, מלבד האנשים אשר הפריש לאגריפס, כי נתן בידו את כל ילידי מלכותו לעשות בהם כטוב בעיניו. והמלך מכר גם אותם לעבדים. ויתר ההמון הזר היו בני ארגב (טרכון) והגולן. וסוסיטא (היפוס) וגבול גדר (גדרה), רבם מורדים ובורחים ואנשי־משחית, אשר מעשיהם הרעים בעת שלום השיאו אותם לצאת למלחמה. הם נתפשו בשמיני לחדש גורפֶאִיוס (אלול).

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

א) אין דבר תועבה לגבי היהודים.

ב) לאמר: אל מצר קורִינְתוֹס, שישב שם הקיסר בעת ההיא.